

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

4 mai 2016 *

„Trimitere preliminară — Apropierea legislațiilor — Directiva 2014/40/UE — Articolele 7 și 18 și articolul 24 alineatele (2) și (3) — Articolul 8 alineatul (3), articolul 9 alineatul (3), articolul 10 alineatul (1) literele (a), (c) și (g) și articolele 13 și 14 — Fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun — Validitate — Temei juridic — Articolul 114 TFUE — Principiul proporționalității — Principiul subsidiarității — Drepturi fundamentale ale Uniunii — Libertatea de exprimare — Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene — Articolul 11”

În cauza C-547/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Administrative Court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Divizia Băncii Reginei (Secția administrativă), Regatul Unit], prin decizia din 7 noiembrie 2014, primită de Curte la 1 decembrie 2014, în procedura

The Queen, la cererea:

Philip Morris Brands SARL,

Philip Morris Ltd,

British American Tobacco UK Ltd,

împotriva

Secretary of State for Health,

cu participarea:

Imperial Tobacco Ltd,

JT International SA,

Gallaher Ltd,

Tann UK Ltd,

Tannpapier GmbH,

V. Mane Fils,

Deutsche Benkert GmbH & Co. KG,

* * Limba de procedură: engleza.

Benkert UK Ltd,

Joh. Wilh. von Eicken GmbH,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președintele Camerei întâi, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a doua, și domnii J. L. da Cruz Vilaça, A. Arabadjiev (raportor), C. Lycourgos și J.-C. Bonichot, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul I. Illéssy, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 1 octombrie 2015,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Philip Morris Brands SARL și pentru Philip Morris Ltd, de M. Demetriou și de K. Nairn, QC, de D. Piccinin și de J. Egerton-Peters, barristers;
- pentru British American Tobacco UK Ltd, de N. Fleming, QC, de S. Ford și de D. Scannell, barristers, și de L. Van Den Hende, advocaat, mandatați de A. Lidbetter, solicitor;
- pentru Imperial Tobacco Ltd, de D. Rose, QC, de B. Kennelly și de J. Pobjoy, barristers, mandatați de E. Sparrow și de J. Gale, solicitors;
- pentru JT International SA și pentru Gallaher Ltd, de J. MacLeod, de D. Anderson și de J. Flynn, QC, și de V. Wakefield, barrister, mandatați de A. Morfey, de T. Snelling și de T. Baildam, solicitors;
- pentru Tann UK și pentru Tannpapier GmbH, de T. Johnston, barrister, mandatat de S. Singleton, solicitor;
- pentru V. Mane Fils, de M. Chamberlain, QC, și de Z. Al-Rikabi, barrister, mandatați de P. Wareham și de J. Robinson, solicitors;
- pentru Deutsche Benkert GmbH & Co. KG și pentru Benkert UK Ltd, de A. Henshaw și de D. Jowell, QC, mandatați de M. Evans și de F. Liberatore, solicitors;
- pentru Joh. Wilh. von Eicken GmbH, de A. Howard, barrister, mandatată de A.-M. Irwin și de A. Rook, solicitors;
- pentru guvernul Regatului Unit, de V. Kaye și de C. Brodie, în calitate de agenți, asistate de M. Hoskins și de I. Rogers, QC, de S. Abram și de E. Metcalfe, barristers;
- pentru Irlanda, de J. Quaney și de A. Joyce, în calitate de agenți, asistați de E. Barrington și de J. Cooke, SC, precum și de E. Carolan, BL;
- pentru guvernul francez, de D. Colas și de R. Coesme, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de P. G. Marrone, avvocato dello Stato;

- pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér, de G. Koós și de M. Bóra, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes și de A. Seiça Neves, în calitate de agenți;
- pentru Parlamentul European, de L. Visaggio, de A. Tamás și de M. Sammut, în calitate de agenți;
- pentru Consiliul Uniunii Europene, de J. Herrmann, de O. Segnana și de M. Simm, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de M. Van Hoof, de J. Tomkin și de C. Cattabriga, în calitate de agenți;
- pentru Regatul Norvegiei, de K. Moen și de K. Kloster, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 23 decembrie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea și validitatea mai multor dispoziții ale Directivei 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE (JO L 127, p. 1).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul a două litigii între Philip Morris Brands SARL și Philip Morris Ltd (denumite în continuare „PMI”), precum și British American Tobacco UK Ltd (denumită în continuare „BAT”), pe de o parte, și Secretary of State for Health (secretarul de stat pentru sănătate), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea „intenției și/sau a obligației” guvernului Regatului Unit de a transpune Directiva 2014/40.

Cadrul juridic

Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului

- 3 Potrivit preambulului Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului (denumită în continuare „CCCT”), semnată la Geneva la 21 mai 2003, ale cărei dispoziții sunt obligatorii pentru Uniune și pentru statele sale membre, părțile la această convenție recunosc, pe de o parte, că „dovezile științifice au stabilit clar că atât consumul de tutun, cât și expunerea la fumul de tutun provoacă moartea, îmbolnăvirea și invaliditatea” și, pe de altă parte, „că țigarele și alte câteva produse care conțin tutun sunt prelucrate în așa fel încât să creeze și să mențină dependența și că mulți dintre compușii conținuți și fumul pe care îl produc sunt activi din punct de vedere farmacologic, toxici, mutageni și carcinogeni și că dependența de tutun este în mod distinct clasificată ca fiind o dereglare în majoritatea clasificărilor internaționale ale bolilor”.

- 4 Articolul 7 din CCCT, intitulat „Măsuri nereferitoare la prețuri pentru reducerea cererii de tutun”, prevede:

„[...] Fiecare parte va adopta și va implementa măsuri eficiente legislative, executive, administrative sau de altă natură necesare pentru implementarea obligațiilor sale conform articolelor 8-13 și va coopera cu celelalte părți, în mod corespunzător, direct sau prin intermediul organismelor internaționale competente, în scopul implementării acestora. Conferința părților va propune repere adecvate pentru implementarea prevederilor acestor articole.”

- 5 Articolul 9 din CCCT, intitulat „Norme referitoare la constituenții produselor ce conțin tutun”, prevede:

„Conferința părților, după consultarea cu organismele internaționale competente, va propune repere pentru testarea și măsurarea constituenților și emisiilor produselor ce conțin tutun și pentru reglementarea acestora. Fiecare parte va adopta și va implementa, cu aprobarea autorităților naționale competente, măsuri eficiente legislative, executive și administrative sau de altă natură pentru astfel de testări, măsurări și reglementări.”

- 6 Articolul 11 din CCCT, intitulat „Ambalarea și etichetarea produselor ce conțin tutun”, prevede:

„1. Fiecare parte va adopta și va implementa, într-un interval de 3 ani de la intrarea în vigoare a [CCCT] pentru acea parte, în conformitate cu legislația națională, măsuri eficiente pentru a se asigura că:

- a) ambalajele și etichetele produselor ce conțin tutun nu promovează un produs prin mijloace false, care induc în eroare sau pot crea o impresie greșită cu privire la caracteristicile produsului, la efectele sale asupra sănătății, pericole sau emisii, inclusiv vreun termen, specificare, marcaj, figură sau orice alt semn care creează în mod direct sau indirect impresia greșită că un anumit produs ce conține tutun este mai puțin dăunător decât altele. Aici putem include termeni ca «conținut mic de gudron», «ușoare», «ultraușoare» sau «slabe»; și
- b) pachetul sau ambalajul fiecărei unități de produse ce conțin tutun și orice ambalaj sau etichetă exterioară a acestora poartă, de asemenea, avertismente cu privire la sănătate care descriu efectele dăunătoare ale consumului de tutun și pot include și alte mesaje adecvate. Aceste avertismente și mesaje:

[...]

- (iii) vor fi mari, clare, vizibile și lizibile;
- (iv) trebuie să ocupe cel puțin 50 % din fețele principale, dar nu mai puțin de 30 %;
- (v) pot fi sub formă de sau pot include imagini ori pictograme.”

- 7 Potrivit secțiunii 1.1 din Orientările parțiale pentru aplicarea articolelor 9 și 10 din Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului (denumite în continuare „Orientările parțiale pentru aplicarea articolelor 9 și 10 din CCCT”), părțile „sunt [...] încurajate să aplice măsuri care să le depășească pe cele recomandate de aceste orientări”.

- 8 Secțiunea 3.1.2 din aceste orientări parțiale, intitulată „Ingrediente (reglementare)”, descrie măsurile pe care părțile contractante le-ar putea adopta pentru reglementarea ingredientelor, prevăzând următoarele:

„3.1.2.1 Generalități Reglementarea ingredientelor, care urmărește reducerea atractivității produselor din tutun, poate contribui la scăderea prevalenței fumatului și a dependenței atât în rândul noilor consumatori, cât și în rândul consumatorilor existenți [...]

3.1.2.2 Produsele din tutun

- i) Ingredientele utilizate pentru ameliorarea gustului Caracterul aspru și iritant al fumului de tutun este un obstacol important pentru experimentarea și consumul inițial. Unele documente din industria tutunului au demonstrat că au fost depuse eforturi mari pentru atenuarea acestor caracteristici neplăcute. Asprimea fumului poate fi atenuată în diferite moduri, de exemplu prin adăugarea a diverse ingrediente, prin eliminarea substanțelor cunoscute ca având proprietăți iritante, prin compensarea iritației cu alte efecte senzoriale plăcute sau prin modificarea proprietăților chimice ale emisiilor produselor din tutun prin adăugarea sau eliminarea anumitor substanțe. [...] Prin mascarea asprimii fumului de tutun cu ajutorul aromelor, se contribuie la favorizarea și la continuarea fumatului. Aromele utilizate sunt, de exemplu, benzaldehida, maltolul, mentolul și vanilina. De asemenea, se pot folosi condimente și extrase vegetale pentru ameliorarea gustului produselor din tutun, de exemplu scorțișoară, ghimbir și mentă. Recomandare Părțile ar trebui să reglementeze utilizarea ingredientelor care pot servi la ameliorarea gustului produselor din tutun, limitând sau interzicând această utilizare. [...]”
- 9 Potrivit punctului 7 din Orientările pentru aplicarea articolului 11 (Ambalarea și etichetarea produselor ce conțin tutun) din Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului (denumite în continuare „Orientările pentru aplicarea articolului 11 din CCCT”):
- „Avertismentele privind sănătatea și mesajele bine concepute fac parte din gama de măsuri eficiente pentru informarea cu privire la riscurile de sănătate și pentru reducerea consumului de tutun. Realitatea demonstrează că eficiența avertismentelor privind sănătatea și a mesajelor crește cu cât acestea sunt mai vizibile. Față de avertismentele de dimensiune redusă care nu conțin decât text, avertismentele de dimensiune mai mare cu imagini au mai multe șanse să fie remarcate, să informeze mai bine cu privire la riscurile pentru sănătate, să aibă un impact emoțional mai puternic și să stimuleze mai mult consumatorii de tutun să reducă consumul sau să renunțe la acesta. Pe de altă parte, avertismentele mai mari însoțite de imagini au mai multe șanse să își păstreze eficiența în timp și sunt deosebit de eficiente pentru a informa persoanele mai puțin instruite, copiii și tinerii cu privire la efectele asupra sănătății. Printre celelalte elemente care cresc eficiența se numără amplasarea avertismentelor privind sănătatea și a mesajelor pe fețele principale și în partea superioară a fețelor principale, utilizarea culorilor în loc de negru și alb, obligația de a menționa simultan mai multe avertismente privind sănătatea și mesaje și revizuirea periodică a acestora din urmă.”
- 10 Punctul 12 din aceste orientări, intitulat „Dimensiunile”, prevede:

„Articolul 11.1 [litera b) punctul iv)] din [CCCT] prevede că avertismentele privind sănătatea și mesajele care figurează pe diferitele forme de ambalare și de etichetare a produselor din tutun trebuie să ocupe cel puțin 50 % din fețele principale, dar nu mai puțin de 30 %. Întrucât se știe că eficiența avertismentelor privind sănătatea și a celorlalte mesaje crește odată cu dimensiunea lor, părțile trebuie să studieze posibilitatea de a utiliza avertismente privind sănătatea și mesaje care să acopere mai mult de 50 % din fețele principale și să încerce să impună ca acestea să ocupe cât mai mult posibil din aceste

fețe principale. Textul avertismentelor privind sănătatea și al mesajelor trebuie să fie tipărit cu caractere aldine de dimensiune suficient de mare, ușor de citit și având un stil și o culoare (culori) care să asigure o vizibilitate și o lizibilitate optime.”

Directiva 2014/40

11 Directiva 2014/40 cuprinde, printre altele, următoarele considerente:

„(7) Acțiunea legislativă la nivelul Uniunii este necesară [...] pentru a pune în aplicare [CCCT], ale cărei dispoziții sunt obligatorii pentru Uniune și statele sale membre[, care sunt părți la aceasta]. Dispozițiile CCCT referitoare la reglementarea conținutului produselor din tutun, reglementarea publicării informațiilor referitoare la produsele din tutun, ambalarea și etichetarea produselor din tutun, publicitatea și comerțul ilicit cu produse din tutun sunt deosebit de relevante. Părțile la CCCT, inclusiv Uniunea și statele sale membre, au adoptat prin consens, în cadrul mai multor conferințe, un set de orientări pentru punerea în aplicare a dispozițiilor CCCT.

[...]

(15) Lipsa unei abordări armonizate privind reglementarea ingredientelor produselor din tutun afectează buna funcționare a pieței interne și are un impact negativ asupra liberei circulații a mărfurilor în Uniune. Unele state membre au adoptat acte legislative sau au încheiat acorduri cu caracter juridic obligatoriu cu industria, permițând sau interzicând anumite ingrediente. Ca urmare, unele ingrediente sunt reglementate în anumite state membre, dar nu și în altele. Statele membre au, de asemenea, abordări diferite în ceea ce privește aditivii din filtrele țigaretelor, precum și aditivii care colorează fumul de tutun. Fără armonizare, obstacolele din calea bunei funcționări a pieței interne sunt de așteptat să crească în următorii ani, ținând seama de punerea în aplicare în Uniune a CCCT și a orientărilor sale relevante și având în vedere experiența dobândită în alte jurisdicții din afara Uniunii. Orientările CCCT referitoare la reglementarea conținutului produselor din tutun și la reglementarea publicării ingredientelor produselor din tutun recomandă în special eliminarea ingredientelor care sporesc acceptabilitatea, creează impresia că produsele din tutun conferă beneficii pentru sănătate, sunt asociate cu energia și vitalitatea sau au proprietăți colorante.

(16) Probabilitatea unor reglementări divergente este și mai accentuată de preocupările referitoare la produsele din tutun care au o aromă caracteristică diferită de cea a tutunului, ceea ce ar putea facilita începerea fumatului sau ar putea afecta modelele de consum. Măsurile prin care se introduc diferențe nejustificate de tratament între diferite tipuri de țigarete aromate ar trebui evitate. Totuși, produsele cu arome caracteristice care au un volum mai mare de vânzări ar trebui eliminate treptat de-a lungul unei perioade mai lungi, pentru a da consumatorilor suficient timp să se reorienteze către alte produse.

(17) Interzicerea produselor din tutun cu arome caracteristice nu înseamnă excluderea utilizării aditivilor individuali, dar obligă producătorii să reducă aditivul sau combinația de aditivi astfel încât aditivii să nu mai determine o aromă caracteristică. [...]

[...]

(22) Există încă diferențe între dispozițiile naționale privind etichetarea produselor din tutun, în special în ceea ce privește utilizarea avertismentelor de sănătate combinate compuse dintr-o ilustrație și un text, informațiile despre serviciile de renunțare și elementele promoționale de pe pachetele unitare sau din interiorul lor.

- (23) Astfel de diferențe pot constitui o barieră în calea comerțului și pot împiedica buna funcționare a pieței interne a produselor din tutun și, prin urmare, ar trebui să fie eliminate. De asemenea, este posibil ca în unele state membre consumatorii să fie mai bine informați cu privire la riscurile pentru sănătate prezentate de produsele din tutun decât consumatorii din alte state membre. În absența unor măsuri suplimentare la nivelul Uniunii, este posibil ca diferențele existente să crească în următorii ani.
- (24) Adaptarea dispozițiilor referitoare la etichetare este, de asemenea, necesară pentru alinierea reglementărilor care se aplică la nivelul Uniunii la evoluțiile internaționale. De exemplu, orientările CCCT privind ambalarea și etichetarea produselor din tutun recomandă avertismente ilustrate de dimensiuni mari pe ambele fețe principale, informații obligatorii referitoare la renunțare și reguli stricte referitoare la informațiile înșelătoare. [...]
- (25) De asemenea, dispozițiile privind etichetarea ar trebui să țină seama de noile dovezi științifice. De exemplu, indicarea nivelurilor emisiilor de gudron, nicotină și monoxid de carbon pe pachetele unitare de țigarete s-a dovedit a fi înșelătoare, întrucât determină consumatorii să creadă că anumite țigarete sunt mai puțin dăunătoare decât altele. Dovezile științifice sugerează, de asemenea, că avertismentele de sănătate combinate de dimensiuni mari alcătuite dintr-un avertisment sub formă de text și o fotografie color corespunzătoare sunt mai eficace decât avertismentele alcătuite doar din text. În consecință, avertismentele de sănătate combinate ar trebui să devină obligatorii pe întreg teritoriul Uniunii și să acopere părți mari și vizibile de pe suprafața pachetului unitar. Pentru toate avertismentele de sănătate ar trebui stabilite dimensiuni minime, pentru a asigura vizibilitatea și eficacitatea lor.
- [...]
- (27) Produsele din tutun și ambalajul acestora ar putea induce consumatorii în eroare, în special tinerii, în cazul în care sugerează că aceste produse sunt mai puțin dăunătoare. De exemplu, este cazul utilizării anumitor cuvinte sau caracteristici, cum ar fi cuvintele «conținut mic de gudron», «ușoare», «ultraușoare», «slabe», «naturale», «organice», «fără aditivi», «fără arome» sau «subțiri», sau al anumitor denumiri, ilustrații și semne figurative sau al altor semne. Alte elemente înșelătoare pot include, dar nu sunt limitate la materiale inserate volante sau alte materiale suplimentare, cum ar fi etichete adezive, autocolante, materiale inserate fixate, straturi care se raclează și învelitori sau care se referă la forma produsului din tutun în sine. Anumite ambalaje și produse din tutun ar putea de asemenea induce în eroare consumatorii, sugerând beneficii în ceea ce privește slăbitul, atractivitatea sexuală, statutul social, viața socială sau calități precum feminitatea, masculinitatea sau eleganța. De asemenea, dimensiunea și aspectul țigaretelor individuale ar putea induce consumatorii în eroare prin crearea impresiei că sunt mai puțin dăunătoare. [...]
- (28) Pentru a asigura integritatea și vizibilitatea avertismentelor de sănătate și a maximiza eficacitatea lor, ar trebui introduse dispoziții privind dimensiunea avertismentelor de sănătate, precum și privind anumite elemente ale aspectului pachetelor unitare de produse din tutun, inclusiv forma și mecanismul de deschidere. [...] Statele membre aplică reglementări diferite privind numărul minim de țigarete dintr-un pachet unitar. Reglementările respective ar trebui să fie aliniate pentru a asigura libera circulație a produselor în cauză.
- [...]
- (33) Vânzările transfrontaliere la distanță de produse din tutun pot facilita accesul la produse din tutun care nu respectă prezenta directivă. Există de asemenea un risc crescut ca tinerii să aibă acces la produse din tutun. Prin urmare, există riscul subminării legislației care vizează controlul tutunului. De aceea, statele membre ar trebui să poată interzice vânzările transfrontaliere la

distanță. În cazul în care vânzările transfrontaliere la distanță nu sunt interzise, sunt oportune norme comune privind înregistrarea punctelor de vânzare cu amănuntul care desfășoară astfel de vânzări, pentru a asigura eficacitatea prezentei directive. [...]

[...]

- (48) Mai mult, prezenta directivă nu armonizează normele privind mediile fără fum de tutun [...] Statele membre sunt libere să reglementeze astfel de chestiuni în limitele propriei jurisdicții și sunt încurajate să facă acest lucru.

[...]

- (53) Produsele din tutun și produsele conexe care respectă prezenta directivă ar trebui să beneficieze de libera circulație a mărfurilor. Cu toate acestea, prin prisma gradelor diferite de armonizare realizate prin prezenta directivă, statele membre ar trebui să dispună în continuare, cu anumite condiții, de posibilitatea de a impune cerințe suplimentare în anumite privințe, în vederea protejării sănătății publice. Aceasta se referă la modul de prezentare și la ambalajele, inclusiv culorile, produselor din tutun, altele decât avertismentele de sănătate, pentru care prezenta directivă prevede un prim set de norme comune de bază. În consecință, statele membre ar putea, de exemplu, să introducă dispoziții suplimentare de standardizare a ambalajelor produselor din tutun, cu condiția ca dispozițiile respective să fie compatibile cu [Tratatul FUE] și cu obligațiile în raport cu OMC și să nu afecteze aplicarea integrală a prezentei directive.

- (54) În plus, pentru a lua în considerare posibilele evoluții viitoare ale pieței, statelor membre ar trebui să li se permită, de asemenea, să interzică o anumită categorie de produse din tutun sau produse conexe, din motive legate de situația specifică a statului membru în cauză și cu condiția ca dispozițiile să fie justificate de necesitatea de a proteja sănătatea publică, ținând seama de nivelul înalt de protecție atins prin prezenta directivă. Statele membre ar trebui să notifice Comisiei astfel de dispoziții naționale mai stricte.

- (55) Statele membre ar trebui să-și păstreze libertatea de a menține sau de a introduce acte legislative naționale care să se aplice tuturor produselor introduse pe piețele lor naționale pentru aspecte care nu sunt reglementate de prezenta directivă, cu condiția ca actele respective să fie compatibile cu [Tratatul FUE] și să nu pericliteze aplicarea integrală a prezentei directive. [...]

[...]

- (60) Deoarece obiectivele prezentei directive, și anume apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe, nu pot fi realizate în mod satisfăcător de către statele membre, dar, având în vedere dimensiunea și efectele acestora, pot fi realizate mai bine la nivelul Uniunii, aceasta poate adopta măsuri, în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum este definit la articolul 5 din [Tratatul UE]. În conformitate cu principiul proporționalității, astfel cum este definit la articolul menționat, prezenta directivă nu depășește ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor menționate.”

12 Articolul 1 din Directiva 2014/40, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Scopul prezentei directive este apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind:

- (a) ingredientele și emisiile produselor din tutun și obligațiile de raportare aferente, incluzând nivelurile maxime ale emisiilor de gudron, nicotină și monoxid de carbon pentru țigarete;

- (b) anumite aspecte ale etichetării și ambalării produselor din tutun, inclusiv avertismentele de sănătate care trebuie să figureze pe pachetele unitare ale produselor din tutun și pe orice ambalaj exterior, precum și trasabilitatea și elementele de securitate care se aplică produselor din tutun, menite să asigure conformitatea acestora cu prezenta directivă;
- (c) interdicția introducerii pe piață a tutunului pentru uz oral;
- (d) vânzările transfrontaliere la distanță de produse din tutun;
- (e) obligația de notificare a produselor noi din tutun;
- (f) introducerea pe piață și etichetarea anumitor produse care sunt similare produselor din tutun, și anume țigarele electronice și flacoanele de reumplere și produsele din plante pentru fumat,

pentru a facilita buna funcționare a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății, în special pentru tineri, și pentru a se îndeplini obligațiile Uniunii în temeiul [CCCT].”

- 13 În conformitate cu punctele 24 și 25 din articolul 2 din această directivă, intitulat „Definiții”, termenul „aromă” este definit ca fiind „un aditiv care conferă miros și/sau gust”, în timp ce termenul „aromă caracteristică” este definit ca fiind „un miros sau un gust diferit de cel al tutunului care este perceptibil în mod clar, care este determinat de un aditiv sau de o combinație de aditivi, incluzând neexhaustiv fructe, condimente, ierburi, alcool, dulciuri, mentol sau vanilie, și care este perceptibil înainte sau în timpul consumării produsului din tutun”.

- 14 Articolul 7 din directiva menționată, intitulat „Reglementarea ingredientelor”, prevede:

„(1) Statele membre interzic introducerea pe piață a produselor din tutun cu o aromă caracteristică.

[...]

(7) Statele membre interzic introducerea pe piață a produselor din tutun care conțin arome în oricare dintre componentele lor, cum ar fi filtrele, hârtiile, ambalajele, capsulele sau orice caracteristică tehnică care permite modificarea mirosului sau a gustului produselor din tutun respective sau modificarea intensității arderii. Filtrele, hârtiile și capsulele nu conțin tutun sau nicotină.

[...]

(14) În ceea ce privește produsele din tutun cu o aromă caracteristică al căror volum al vânzărilor la nivelul întregii Uniuni reprezintă 3 % sau mai mult într-o anumită categorie de produse, dispozițiile prezentului articol se aplică de la 20 mai 2020.”

- 15 Dispozițiile capitolului II, intitulat „Etichetare și ambalare”, din titlul II al Directivei 2014/40 conțin, printre altele, norme privind avertismentele de sănătate care trebuie să fie aplicate pe etichetele și pe pachetele unitare, privind prezentarea produselor din tutun, privind aspectul și conținutul pachetelor unitare, privind trasabilitatea acestor produse, precum și privind elementele de securitate pe care trebuie să le conțină produsele menționate.

- 16 În special, articolul 8 din această directivă, intitulat „Dispoziții generale”, prevede la alineatul (3):

„Statele membre se asigură că avertismentele de sănătate de pe un pachet unitar și de pe orice ambalaj exterior sunt tipărite astfel încât să nu poată fi îndepărtate, să nu poată fi șterse și să fie integral vizibile, inclusiv prin faptul că nu sunt ascunse sau întrerupte parțial sau total de timbre fiscale, marcaje de preț, elemente de securitate, înfășurări, învelitori, cutii sau alte elemente, atunci când

produsele din tutun sunt introduse pe piață. Pe pachetele unitare de produse din tutun altele decât țigarete și tutun de rulat ambalat în pungi, avertismentele de sănătate pot fi aplicate cu ajutorul autocolantelor, cu condiția ca acestea să fie nedetașabile. Avertismentele de sănătate rămân intacte la deschiderea pachetului unitar, în afara cazului pachetelor cu capac cu clapă superioară basculantă, pentru care avertismentele de sănătate pot fi rupte la deschiderea pachetului, dar numai într-un mod care să asigure integritatea grafică și vizibilitatea textului, a fotografiilor și a informațiilor referitoare la renunțare.”

- 17 Potrivit articolului 9 din Directiva 2014/40, intitulat „Avertismente generale și mesaje de informare în cazul produselor din tutun pentru fumat”:

„(1) Fiecare pachet unitar și orice ambalaj exterior de produse din tutun pentru fumat poartă unul dintre următoarele avertismente generale:

«Fumatul ucide – renunță acum»

sau

«Fumatul ucide».

Statele membre hotărăsc care dintre avertismentele generale menționate la primul paragraf se utilizează.

(2) Fiecare pachet unitar și orice ambalaj exterior de produse din tutun pentru fumat poartă următorul mesaj de informare:

«Fumul de tutun conține peste 70 de substanțe care cauzează cancer.»

(3) Pentru pachetele de țigarete și pentru tutunul de rulat ambalat în pachete paralelipipedice, avertismentul general apare pe partea inferioară a uneia dintre suprafețele laterale ale pachetelor unitare, iar mesajul de informare apare pe partea inferioară a celeilalte suprafețe laterale. Aceste avertismente de sănătate au o lățime minimă de 20 mm.

Pentru pachetele sub forma unei cutii cu capac rabatabil în cazul cărora suprafața laterală este despărțită în două în momentul deschiderii pachetului, avertismentul general și mesajul de informare apar în întregime pe partea cea mai mare dintre cele două suprafețe despărțite. Avertismentul general apare de asemenea pe partea interioară a suprafeței superioare care este vizibilă atunci când pachetul este deschis.

Suprafețele laterale ale acestui tip de pachet au o înălțime de cel puțin 16 mm.

Pentru tutunul de rulat comercializat în pungi, avertismentul general și mesajul de informare apar pe suprafețele care asigură vizibilitatea deplină a avertismentelor de sănătate respective. Pentru tutunul de rulat ambalat în pachete cilindrice, avertismentul general apare pe suprafața exterioară a capacului, iar mesajul de informare pe suprafața interioară a capacului.

Atât avertismentul general, cât și mesajul de informare acoperă 50 % din suprafețele pe care sunt tipărite.

[...]”

- 18 Articolul 10 din această directivă, intitulat „Avertismentele de sănătate combinate în cazul produselor din tutun pentru fumat”, prevede:

„(1) Fiecare pachet unitar și orice ambalaj exterior de produse din tutun pentru fumat poartă avertismente de sănătate combinate. Avertismentele de sănătate combinate:

- (a) cuprind unul dintre avertismentele sub formă de text menționate în anexa I și o fotografie color corespunzătoare specificată în galeria de imagini din anexa II;

[...]

- (c) acoperă 65 % din aria externă atât a suprafeței anterioare, cât și a celei posterioare, ale pachetului unitar și ale oricărui ambalaj exterior. Pachetele cilindrice afișează două avertismente de sănătate combinate, amplasate la distanță egală unul față de celălalt, fiecare acoperind 65 % din jumătatea suprafeței curbe care îi revine;

[...]

- (g) în cazul pachetelor unitare de țigarete, respectă următoarele dimensiuni:

- (i) înălțimea: cel puțin 44 mm;
(ii) lățimea: cel puțin 52 mm.

[...]”

- 19 Articolul 13 din directiva menționată, intitulat „Prezentarea produsului”, prevede:

„(1) Etichetarea unui pachet unitar și a oricărui ambalaj exterior și a produsului din tutun însuși nu include nicio caracteristică și niciun element care:

- (a) promovează un produs din tutun sau încurajează consumul lui prin crearea unei impresii eronate cu privire la caracteristicile, efectele asupra sănătății, riscurile sau emisiile acestuia; etichetele nu includ nicio informație în legătură cu conținutul de nicotină, gudron sau monoxid de carbon al produsului din tutun;
- (b) sugerează că un anumit produs din tutun este mai puțin dăunător decât altele sau că are drept scop reducerea efectului unor componente dăunătoare ale fumului sau că are proprietăți vitalizante, energizante, de vindecare, de întinerire, naturale, organice sau că are alte efecte benefice asupra sănătății sau stilului de viață;
- (c) se referă la gust, miros, aromatizanți sau alți aditivi sau la absența acestora;
- (d) se aseamănă cu un produs alimentar sau cosmetic;
- (e) sugerează că un anumit produs din tutun are o biodegradabilitate mai bună sau alte avantaje de mediu.

(2) Pachetul unitar și orice ambalaj exterior nu creează impresia unor avantaje economice prin includerea unor bonuri imprimate, oferte de reducere, de distribuire gratuită, oferte de tipul «două produse la prețul unuia singur» sau alte oferte similare.

(3) Elementele și caracteristicile interzise în temeiul alineatelor (1) și (2) pot include, dar nu sunt limitate la texte, simboluri, denumiri, mărci comerciale, semne figurative sau alte semne.”

20 Articolul 14 din aceeași directivă, intitulat „Aspectul și conținutul pachetelor unitare”, prevede:

„(1) Pachetele unitare de țigarete au o formă paralelipipedică. Pachetele unitare de tutun de rulat au o formă paralelipipedică sau cilindrică sau forma unei pungi. Un pachet unitar de țigarete include cel puțin 20 de țigarete. Un pachet unitar de tutun de rulat conține cel puțin 30 g de tutun.

(2) Un pachet unitar de țigarete poate fi din carton sau din material moale și nu are o deschizătură care să poată fi reînchisă sau resigilată după ce este deschisă prima oară, alta decât capacul cu clapă superioară basculantă și capacul rabatabil al cutiei cu capac lateral. Pentru pachetele cu capac cu clapă superioară basculantă sau rabatabil, capacul se fixează numai de partea posterioară a pachetului unitar.”

21 Articolul 18 din Directiva 2014/40, intitulat „Vânzări transfrontaliere la distanță de produse din tutun”, prevede:

„(1) Statele membre pot interzice vânzările transfrontaliere la distanță de produse din tutun către consumatori. Statele membre cooperează pentru a preveni aceste vânzări. Punctele de vânzare cu amănuntul care desfășoară vânzări transfrontaliere la distanță de produse din tutun nu pot aproviziona cu astfel de produse consumatorii din statele membre în care aceste vânzări au fost interzise. Statele membre care nu interzic astfel de vânzări impun punctelor de vânzare cu amănuntul care intenționează să desfășoare vânzări transfrontaliere la distanță către consumatori situați în Uniune să se înregistreze la autoritățile competente în statul membru în care este stabilit punctul de vânzare cu amănuntul și în statul membru în care sunt situați consumatorii efectivi sau potențiali. [...]

[...]

(3) Statele membre de destinație a produselor din tutun vândute prin vânzări transfrontaliere la distanță pot solicita ca punctul de vânzare cu amănuntul furnizor să desemneze o persoană fizică responsabilă de verificarea – înainte ca produsele din tutun să ajungă la consumator – a faptului că acestea respectă dispozițiile naționale adoptate în temeiul prezentei directive în statul membru de destinație, dacă o astfel de verificare este necesară pentru a se asigura conformitatea și a se facilita asigurarea aplicării.

[...]”

22 Articolul 24 din această directivă, intitulat „Libera circulație”, prevede:

„(1) Sub rezerva dispozițiilor alineatelor (2) și (3) de la prezentul articol, statele membre nu pot să interzică sau să restricționeze din considerente referitoare la aspecte reglementate de prezenta directivă introducerea pe piață de produse din tutun sau produse conexe care sunt conforme cu prezenta directivă.

(2) Prezenta directivă nu aduce atingere dreptului statelor membre de a menține sau de a introduce norme suplimentare, aplicabile tuturor produselor introduse pe piața lor, în ceea ce privește standardizarea ambalajelor produselor din tutun, acolo unde acest lucru se justifică din motive legate de sănătatea publică, ținând seama de nivelul înalt de protecție a sănătății umane atins prin prezenta directivă. Aceste măsuri sunt proporționale și nu pot constitui mijloace de discriminare arbitrară sau o restricționare mascată a comerțului dintre statele membre. Aceste măsuri se notifică Comisiei, împreună cu motivele pentru menținerea sau introducerea lor.

(3) Un stat membru poate, de asemenea, să interzică o anumită categorie de produse din tutun sau produse conexe, din motive legate de situația specifică din statul membru în cauză și cu condiția ca dispozițiile să fie justificate de necesitatea de a proteja sănătatea publică, ținând seama de nivelul înalt de protecție a sănătății umane atins prin prezenta directivă. Astfel de dispoziții naționale se notifică Comisiei, împreună cu motivele pentru introducerea lor. Comisia, în termen de șase luni de la

primirea notificării prevăzute de prezentul alineat, aprobă sau respinge dispozițiile naționale după ce a verificat, luând în considerare nivelul înalt de protecție a sănătății umane atins prin prezenta directivă, dacă ele sunt sau nu justificate, necesare și proporționale cu scopul pe care îl urmăresc și dacă constituie sau nu un mijloc de discriminare arbitrară sau o restricționare mascată a comerțului dintre statele membre. În absența unei decizii a Comisiei în acest termen de șase luni, dispozițiile naționale sunt considerate aprobate.”

- 23 Articolul 28 din Directiva 2014/40, intitulat „Raportul”, precizează, la alineatul (2) litera (a), că, în raportul său privind aplicarea acestei directive, Comisia indică, în special, „experiență dobândită în ceea ce privește aspectul suprafețelor ambalajelor care nu sunt reglementate prin prezenta directivă, luând în considerare evoluțiile naționale, internaționale, juridice, economice și științifice”.
- 24 Potrivit articolului 29 din directiva menționată, dispozițiile acesteia trebuie să fie transpuse în ordinele juridice naționale ale statelor membre până la 20 mai 2016 și să intre în vigoare începând de la data respectivă.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 25 PMI și BAT au sesizat instanța de trimitere cu o acțiune având ca obiect controlul legalității („judicial review”) „intenției și/sau obligației” guvernului Regatului Unit de a transpune Directiva 2014/40 în ordinea juridică națională.
- 26 Ele arată că această directivă este nevalidă în tot sau în parte, pentru motivul că încalcă articolele 114 TFUE, 290 TFUE și 291 TFUE, principiile proporționalității și subsidiarității, precum și articolul 11 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 27 Instanța de trimitere consideră că argumentele invocate de reclamantele din litigiul principal „sunt suficient de întemeiate”.
- 28 În aceste condiții, High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Administrative Court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Divizia Băncii Reginei (Secția administrativă)] a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Directiva 2014/40 este în totalitate sau în parte nevalidă din cauză că articolul 114 TFUE nu oferă un temei juridic adecvat? În mod concret:

- a) În ceea ce privește articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40:
 - i) în ce măsură interpretarea sa corespunzătoare permite statelor membre să adopte norme mai stricte referitoare la «standardizarea» ambalajelor produselor din tutun și
 - ii) din perspectiva acestei interpretări, articolul 24 alineatul (2) este nevalid din cauză că articolul 114 TFUE nu oferă un temei juridic adecvat?
- b) Articolul 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40, care permite statelor membre să interzică o categorie de produse din tutun sau produse conexe în anumite împrejurări, este nevalid din cauză că articolul 114 TFUE nu oferă un temei juridic adecvat?
- c) Faptul că articolul 114 TFUE nu oferă un temei juridic adecvat determină nevaliditatea următoarelor dispoziții:
 - i) dispozițiile cuprinse în titlul II capitolul II din Directiva 2014/40, care se referă la etichetare și la ambalare;
 - ii) articolul 7 din Directiva 2014/40, în măsura în care interzice țigarele mentolate și produsele din tutun cu o aromă caracteristică;
 - iii) articolul 18 din Directiva 2014/40, care permite statelor membre să interzică vânzările transfrontaliere la distanță de produse din tutun și
 - iv) articolul 3 alineatul (4) și articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2014/40, care delegă Comisiei competențe legate de nivelurile emisiilor?

- 2) În ceea ce privește articolul 13 din Directiva 2014/40:
 - a) interpretarea sa corespunzătoare interzice mențiunile adevărate și fără caracter înșelător despre produsele din tutun pe ambalajul produsului?
 - b) dacă răspunsul este afirmativ, acesta este nevalid din cauză că încalcă principiul proporționalității și/sau articolul 11 din cartă?
- 3) Sunt nevalide din cauză că încalcă principiul proporționalității toate sau vreuna dintre următoarele dispoziții:
 - a) articolul 7 alineatele (1) și (7), în măsura în care interzice introducerea pe piață a produselor din tutun a căror aromă caracteristică este mentolul și a produselor din tutun care conțin arome în oricare dintre componentele lor;
 - b) articolul 8 alineatul (3), articolul 9 alineatul (3), articolul 10 alineatul (l) litera (g) și articolul 14, în măsura în care impun diverse cerințe referitoare la standardizarea ambalajelor;
 - c) articolul 10 alineatul (l) literele (a) și (c), în măsura în care impune ca avertismentele de sănătate să acopere 65 % din aria externă atât a suprafeței anterioare, cât și a celei posterioare ale pachetului unitar și ale oricărui ambalaj exterior?
- 4) Sunt nevalide din cauză că încalcă articolul 290 TFUE toate sau vreuna dintre următoarele dispoziții din Directiva 2014/40:
 - a) articolul 3 alineatele (2) și (4), privind nivelurile maxime ale emisiilor;
 - b) articolul 4 alineatul (5), referitor la metodele de măsurare a emisiilor;
 - c) articolul 7 alineatele (5), (11) și (12), privind reglementarea ingredientelor;
 - d) articolul 9 alineatul (5), articolul 10 alineatul (l) litera (f) și alineatul (3), articolul 11 alineatul (6), articolul 12 alineatul (3) și articolul 20 alineatul (12), privind avertismentele de sănătate;
 - e) articolul 20 alineatul (11), privind interzicerea țigaretelor electronice și/sau a flacoanelor de reumplere, și/sau
 - f) articolul 15 alineatul (12), privind contracte de stocare de date?
- 5) Articolul 3 alineatul (4) și articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2014/40 sunt nevalide din cauză că încalcă principiul securității juridice și/sau delegă competențe în mod ilicit organismelor externe care nu sunt obligate să respecte garanțiile procedurale impuse de dreptul Uniunii Europene?
- 6) Sunt nevalide din cauză că încalcă articolul 291 TFUE toate sau vreuna dintre următoarele dispoziții din Directiva 2014/40:
 - a) articolul 6 alineatul (1), privind obligațiile de raportare;
 - b) articolul 7 alineatele (2)-(4) și (10), privind acte de punere în aplicare care au ca obiect interzicerea produselor din tutun în anumite împrejurări, și/sau
 - c) articolul 9 alineatul (6) și articolul 10 alineatul (4), privind avertismentele de sănătate?
- 7) Directiva 2014/40 și în special articolul 7, articolul 8 alineatul (3), articolul 9 alineatul (3), articolul 10 alineatul (l) litera (g) și articolele 13 și 14 sunt nevalide din cauză că nu respectă principiul subsidiarității?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 29 Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia, precum și guvernul francez susțin că cererea de decizie preliminară este inadmisibilă în tot sau în parte.

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară în întregime

- 30 Cererea de decizie preliminară ar fi inadmisibilă în întregime pentru motivul că, pe de o parte, nu există un litigiu real între părți și, pe de altă parte, acțiunea având ca obiect controlul legalității („judicial review”) „intenției și/sau obligației” guvernului Regatului Unit de a transpune o directivă constituie un mijloc de a eluda sistemul căilor de atac instituit de Tratatul FUE.
- 31 În această privință, trebuie amintit că revine numai instanței naționale sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată competența să aprecieze, în raport cu particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea sau validitatea unei norme de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea Gauweiler și alții, C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 24).
- 32 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de relevanță. Refuzul Curții de a se pronunța asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională nu este posibil decât atunci când este evident că interpretarea sau aprecierea validității unei norme a Uniunii solicitată nu are nicio legătură cu realitatea ori cu obiectul litigiului principal sau atunci când problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea Gauweiler și alții, C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 25).
- 33 În ceea ce privește, în primul rând, caracterul real al litigiului principal, trebuie arătat că acțiunea având ca obiect controlul legalității „intenției și/sau obligației” guvernului Regatului Unit de a transpune Directiva 2014/40 formulată de reclamantele din litigiul principal la instanța de trimitere a fost considerată admisibilă de aceasta din urmă, chiar în condițiile în care, la data introducerii acestei acțiuni, nu expirase încă termenul prevăzut pentru transpunerea directivei respective și nu fusese adoptată nicio măsură națională de transpunere a directivei menționate. Pe de altă parte, există un dezacord între reclamantele din litigiul principal și secretarul de stat pentru sănătate cu privire la aspectul dacă acțiunile menționate mai sus sunt fondate. Întrucât instanța de trimitere este chemată să soluționeze acest dezacord, nu pare evident că litigiul principal nu este real [a se vedea prin analogie Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctele 36 și 38].
- 34 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentul potrivit căruia acțiunea având ca obiect controlul legalității („judicial review”) „intenției și/sau obligației” Regatului Unit de a transpune o directivă constituie un mijloc de a eluda sistemul căilor de atac instituit de Tratatul FUE, trebuie amintit că Curtea a considerat deja admisibile mai multe cereri de decizie preliminară referitoare la validitatea unor acte de drept derivat formulate în cadrul unor astfel de acțiuni, în special în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco (C-491/01, EU:C:2002:741), Hotărârea Intertanko și alții (C-308/06, EU:C:2008:312), precum și Hotărârea Afton Chemical (C-343/09, EU:C:2010:419).
- 35 Pe de altă parte, posibilitatea particularilor de a invoca în fața instanțelor naționale nevaliditatea unui act al Uniunii cu caracter general nu este supusă condiției ca acest act să fi făcut deja efectiv obiectul unor măsuri de aplicare adoptate în temeiul dreptului național. În această privință, este suficient ca instanța națională să fie sesizată cu un litigiu real în care, cu titlu indirect, se pune problema validității unui astfel de act. Or, această condiție este îndeplinită în cazul litigiului principal, după cum reiese din cuprinsul punctului 33 din prezenta hotărâre [a se vedea prin analogie Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 40, și Hotărârea Gauweiler și alții, C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 29].
- 36 În aceste condiții, cererea de decizie preliminară nu poate fi declarată inadmisibilă în întregime.

Cu privire la admisibilitatea anumitor întrebări preliminare

- 37 Este necesar să se examineze admisibilitatea unora dintre întrebările preliminare sub aspectul, în primul rând, al argumentului potrivit căruia prima întrebare litera a), litera b) și litera c) punctul iii), care privește interpretarea și validitatea articolului 18 și a articolului 24 alineatele (2) și (3) din Directiva 2014/40, este ipotetică și nu are legătură cu obiectul litigiului principal.
- 38 Trebuie să se constate că aceste dispoziții se adresează statelor membre, permițându-le, în esență, să introducă sau să mențină în ordinea lor juridică internă anumite interdicții sau norme suplimentare. Deși este, cu siguranță, adevărat că dispozițiile menționate prevăd astfel o posibilitate oferită statelor membre, iar nu o obligație de a acționa, nu este mai puțin adevărat că ele pot fi luate în considerare cu ocazia adoptării unor măsuri naționale de transpunere a acestei directive. Astfel, natura, conținutul și întinderea acestor măsuri ar putea varia în funcție de interpretarea și de validitatea articolului 18 și a articolului 24 alineatele (2) și (3) din directiva menționată.
- 39 Faptul că decizia de trimitere nu conține indicații cu privire la intenția Regatului Unit de a invoca aceste dispoziții cu ocazia transpunerii Directivei 2014/40 în ordinea sa juridică internă nu înseamnă că întrebările referitoare la interpretarea și la validitatea lor ar fi de natură pur ipotetică. Astfel, decizia de a folosi dispozițiile menționate ar putea depinde de soluția dată în procedura principală, care se referă tocmai la intenția și/sau la obligația Regatului Unit de a transpune această directivă.
- 40 În consecință, nu este evident că interpretarea și aprecierea validității aceluiași dispoziții nu au nicio legătură cu obiectul litigiului principal sau că problemele ridicate sunt de natură ipotetică.
- 41 Prin urmare, prima întrebare litera a), litera b) și litera c) punctul iii) este admisibilă.
- 42 În ceea ce privește, în al doilea rând, admisibilitatea primei întrebări litera c) punctul iv), precum și a celei de a patra-a șasea întrebări, este necesar să se arate că acestea se referă la validitatea articolului 3 alineatele (2) și (4), a articolului 4 alineatul (5), a articolului 6 alineatul (1), a articolului 7 alineatele (2)-(5) și (10)-(12), a articolului 9 alineatele (5) și (6), a articolului 10 alineatul (1) litera (f) și alineatele (3) și (4), a articolului 11 alineatul (6), a articolului 12 alineatul (3), a articolului 15 alineatul (12) și a articolului 20 alineatele (11) și (12) din Directiva 2014/40. Aceste dispoziții conferă Comisiei competența de a adopta diverse acte delegate sau de punere în aplicare.
- 43 Or, trebuie să se constate că niciuna dintre dispozițiile amintite nu se adresează statelor membre. Prin urmare, acestea nu se raportează la transpunerea directivei menționate în ordinea juridică internă a acestora din urmă.
- 44 În plus, nu s-a susținut că nevaliditatea uneia sau mai multora dintre aceste dispoziții ar atrage nevaliditatea altor dispoziții ale directivei menționate care necesită să fie transpuse.
- 45 În aceste condiții, este evident că prima întrebare litera c) punctul iv), precum și a patra-a șasea întrebare nu au nicio legătură cu intenția și/sau cu obligația Regatului Unit de a transpune Directiva 2014/40, care constituie obiectul litigiului principal.
- 46 Prin urmare, este necesar ca prima întrebare litera c) punctul iv), precum și a patra-a șasea întrebare să fie declarate inadmisibile.
- 47 În ceea ce privește, în al treilea rând, admisibilitatea celei de a șaptea întrebări, referitoare la validitatea articolului 7, a articolului 8 alineatul (3), a articolului 9 alineatul (3), a articolului 10 alineatul (1) litera (g) și a articolelor 13 și 14 din Directiva 2014/40, trebuie amintit că din spiritul de cooperare care trebuie să guverneze procedura trimiterii preliminare reiese că este indispensabilă expunerea de către instanța națională, în decizia sa de trimitere, a motivelor exacte pentru care consideră că un răspuns la întrebările sale privind interpretarea sau validitatea anumitor dispoziții din dreptul Uniunii

este necesar pentru soluționarea litigiului (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea Bertini și alții, 98/85, 162/85 și 258/85, EU:C:1986:246, punctul 6, Hotărârea ABNA și alții, C-453/03, C-11/04, C-12/04 și C-194/04, EU:C:2005:741, punctul 46, precum și Hotărârea IATA și ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punctul 31).

- 48 Prin urmare, este important ca instanța națională să indice în special motivele exacte care au determinat-o să ridice problema validității anumitor dispoziții din dreptul Uniunii și să expună motivele de nevaliditate care, în consecință, consideră că pot fi reținute (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Greenpeace France și alții, C-6/99, EU:C:2000:148, punctul 55, precum și Ordonanța Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, punctul 22). O astfel de cerință reiese și din articolul 94 litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții.
- 49 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, informațiile furnizate în deciziile de trimitere sunt destinate nu numai să permită Curții să dea răspunsuri utile, ci și să ofere guvernelor statelor membre, precum și celorlalte persoane interesate posibilitatea de a prezenta observații, conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. Revine Curții obligația de a veghea ca această posibilitate să fie menținută, ținând seama de faptul că, în temeiul acestui articol, părților interesate le sunt notificate numai deciziile de trimitere însoțite de o traducere în limba oficială a fiecărui stat membru, iar nu și dosarul național transmis eventual la Curte de instanța de trimitere (a se vedea în special Hotărârea Holdijk și alții, 141/81-143/81, EU:C:1982:122, punctul 6, Hotărârea Lehtonen și Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, punctul 23, precum și Ordonanța Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, punctul 24).
- 50 Rezultă din cele ce precedă, pe de o parte, că, în cadrul unei trimiteri preliminare, Curtea examinează validitatea unui act al Uniunii sau a anumitor dispoziții din acesta sub aspectul motivelor de nevaliditate cuprinse în decizia de trimitere. Pe de altă parte, lipsa oricărei mențiuni a motivelor exacte care au determinat instanța de trimitere să ridice problema validității acestui act sau a acestor dispoziții atrage inadmisibilitatea întrebărilor referitoare la validitatea acestora.
- 51 În speță, instanța de trimitere nu arată motivele pentru care a decis, în cadrul celei de a șaptea întrebări formulate, să solicite Curții să se pronunțe cu privire la validitatea articolului 8 alineatul (3), a articolului 9 alineatul (3), a articolului 10 alineatul (1) litera (g) și a articolelor 13 și 14 din Directiva 2014/40. Astfel, toate elementele referitoare la această întrebare care figurează în decizia de trimitere se raportează exclusiv la articolul 7 din directiva menționată.
- 52 În aceste condiții, a șaptea întrebare nu este admisibilă decât în măsura în care privește articolul 7 din Directiva 2014/40.
- 53 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să fie declarate inadmisibile prima întrebare litera c) punctul iv), a patra-a șasea întrebare, precum și a șaptea întrebare, în măsura în care privește articolul 8 alineatul (3), articolul 9 alineatul (3), articolul 10 alineatul (1) litera (g) și articolele 13 și 14 din Directiva 2014/40.

Cu privire la prima întrebare

- 54 Prin intermediul primei întrebări formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 2014/40 este nevalidă în tot sau în parte, din cauza faptului că articolul 114 TFUE nu îi oferă un temei juridic adecvat. În special, această instanță ridică problema validității articolelor 7 și 18 și a articolului 24 alineatele (2) și (3) din directiva menționată, precum și a dispozițiilor titlului II capitolul II din aceasta.

- 55 Este necesar să se arate că, în pofida modului de redactare a primei întrebări, decizia de trimitere nu menționează niciun motiv exact de nevaliditate a Directivei 2014/40 în ansamblul său. Astfel, considerațiile din această decizie se raportează exclusiv la validitatea fiecăreia dintre dispozițiile enumerate la punctul precedent din prezenta hotărâre, luate separat.
- 56 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la prima întrebare după examinarea motivelor de nevaliditate invocate împotriva fiecăreia dintre dispozițiile menționate. Dacă, în urma acestei examinări, vreuna dintre aceste dispoziții ar trebui declarată nevalidă, ar fi necesar să se verifice dacă această nevaliditate afectează validitatea Directivei 2014/40 în ansamblul său.
- 57 Articolul 114 alineatul (1) TFUE prevede că Parlamentul și Consiliul adoptă măsurile privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre care au ca obiect instituirea și funcționarea pieței interne.
- 58 În această privință, deși simpla constatare a unor diferențe între reglementările naționale nu este suficientă pentru a justifica recurgerea la articolul 114 TFUE, situația este diferită în cazul unor divergențe între actele cu putere de lege sau actele administrative ale statelor membre care sunt de natură să îngreuească libertățile fundamentale și să aibă astfel o incidență directă asupra funcționării pieței interne [a se vedea în acest sens Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-376/98, EU:C:2000:544, punctele 84 și 95, Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctele 59 și 60, Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 30, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 29, Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 37, precum și Hotărârea Vodafone și alții, C-58/08, EU:C:2010:321, punctul 32].
- 59 De asemenea, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că, deși este posibilă recurgerea la articolul 114 TFUE ca temei juridic în vederea prevenirii unor obstacole viitoare în calea schimburilor comerciale care ar rezulta din evoluția eterogenă a legislațiilor naționale, apariția unor astfel de obstacole trebuie să fie probabilă, iar măsura în cauză trebuie să aibă ca obiect prevenirea lor [Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 61, Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 31, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 30, Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 38, precum și Hotărârea Vodafone și alții, C-58/08, EU:C:2010:321, punctul 33].
- 60 Pe de altă parte, Curtea a considerat că, din moment ce condițiile pentru a recurge la articolul 114 TFUE ca temei juridic sunt îndeplinite, legiuitorul Uniunii nu poate fi împiedicat să se bazeze pe acest temei juridic, pentru motivul că protecția sănătății publice este determinantă în cadrul deciziilor care trebuie adoptate [Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 62, Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 32, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 31, precum și Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 39].
- 61 În plus, trebuie subliniat că articolul 168 alineatul (1) primul paragraf TFUE prevede că în definirea și punerea în aplicare a tuturor politicilor și acțiunilor Uniunii se asigură un nivel ridicat de protecție a sănătății umane și că articolul 114 alineatul (3) TFUE impune în mod expres ca, în cadrul armonizării realizate, să se garanteze un nivel ridicat de protecție a sănătății persoanelor [Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 62, Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 33, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 32, precum și Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 40].
- 62 Reiese din cele ce precedă că, atunci când există obstacole în calea schimburilor comerciale sau când există probabilitatea ca astfel de obstacole să apară în viitor, din cauza faptului că statele membre au adoptat sau urmează să adopte măsuri divergente în legătură cu un produs sau cu o categorie de

produse, care determină niveluri diferite de protecție și împiedică astfel libera circulație în Uniune a produsului sau a produselor respective, articolul 114 TFUE autorizează legiuitorul Uniunii să intervină prin adoptarea unor măsuri adecvate în conformitate, pe de o parte, cu alineatul (3) al acestui articol și, pe de altă parte, cu principiile juridice menționate în Tratatul FUE sau identificate în jurisprudență, în special în conformitate cu principiul proporționalității (Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 34, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 33, precum și Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 41).

- 63 Trebuie arătat de asemenea că, prin expresia „măsuri privind apropierea”, care figurează la articolul 114 TFUE, autorii tratatului au dorit să confere legiuitorului Uniunii, în funcție de contextul general și de împrejurările specifice ale materiei care trebuie armonizată, o marjă de apreciere cu privire la cea mai adecvată tehnică de apropiere pentru a ajunge la rezultatul dorit, în special în domenii care se caracterizează prin particularități tehnice complexe (Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 42, precum și Hotărârea Regatul Unit/Parlamentul și Consiliul, C-270/12, EU:C:2014:18, punctul 102). Legiuitorul Uniunii ar putea, așadar, în exercitarea acestei marje de apreciere, să procedeze doar la o armonizare pe etape și să impună doar o eliminare progresivă a măsurilor unilaterale luate de statele membre (Hotărârea Rewe-Zentrale, 37/83, EU:C:1984:89, punctul 20).
- 64 În funcție de împrejurări, măsurile prevăzute la articolul 114 alineatul (1) TFUE pot consta în obligarea tuturor statelor membre să autorizeze comercializarea produsului sau a produselor vizate, să instituie anumite condiții ale acestei obligații sau chiar să interzică, provizoriu sau definitiv, comercializarea unuia sau anumitor produse (Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 35, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 34, precum și Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 43).
- 65 În lumina acestor principii trebuie să se verifice dacă sunt îndeplinite condițiile pentru a se recurge la articolul 114 TFUE ca temei juridic al dispozițiilor Directivei 2014/40 vizate de prima întrebare.

Cu privire la prima întrebare litera a)

- 66 Prin intermediul primei întrebări litera a), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40 trebuie să fie interpretat în sensul că permite statelor membre să adopte norme privind standardizarea ambalajelor produselor din tutun mai stricte decât cele prevăzute de directiva amintită și dacă, în lumina acestei interpretări, dispoziția respectivă este nevalidă pentru motivul că articolul 114 TFUE nu constituie un temei juridic adecvat pentru ea.
- 67 În temeiul articolului 24 alineatul (1) din Directiva 2014/40, sub rezerva dispozițiilor alineatelor (2) și (3) ale acestui articol 24, statele membre nu pot să interzică sau să restricționeze din considerente referitoare la aspecte reglementate de această directivă introducerea pe piață de produse din tutun sau produse conexe care sunt conforme cu aceeași directivă. Potrivit alineatului (2) al articolului 24 menționat, Directiva 2014/40 nu aduce atingere dreptului statelor membre de a menține sau de a introduce, în anumite condiții, „norme suplimentare, aplicabile tuturor produselor introduse pe piață lor, în ceea ce privește standardizarea ambalajelor produselor din tutun”.
- 68 Reclamantele din litigiul principal, Irlanda, guvernul Regatului Unit și guvernul norvegian consideră că articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40 autorizează statele membre să mențină sau să introducă norme suplimentare privind orice aspect al ambalării produselor din tutun, indiferent dacă este sau nu este guvernat de această directivă. În schimb, guvernul portughez, Parlamentul, Consiliul și Comisia apreciază că această posibilitate nu se poate extinde decât la aspectele legate de ambalare care nu au fost armonizate prin directiva menționată.

- 69 Trebuie arătat, în această privință, că articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40 se poate preta efectiv la mai multe interpretări, așa încât întinderea exactă a posibilității acordate în acest mod statelor membre pare lipsită de ambiguitate. Astfel, pe de o parte, directiva amintită nu conține o definiție a termenilor „norme suplimentare” și „standardizare” folosiți la articolul 24 alineatul (2) din aceasta. Pe de altă parte, dispoziția respectivă nu indică dacă această posibilitate se extinde sau nu se extinde asupra aspectelor legate de ambalarea produselor din tutun care au fost armonizate prin directiva menționată.
- 70 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când un text de drept derivat poate primi mai multe interpretări, trebuie să prevaleze acea interpretare care determină conformitatea dispoziției cu tratatul, mai degrabă decât cea care conduce la constatarea incompatibilității sale cu tratatul (a se vedea în special Hotărârea *Ordre des barreaux francophones et germanophone și alții*, C-305/05, EU:C:2007:383, punctul 28).
- 71 Interpretarea articolului 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40, potrivit căreia această dispoziție ar permite statelor membre să mențină sau să introducă norme suplimentare privind orice aspect al ambalării produselor din tutun, inclusiv cele care au fost armonizate prin directiva amintită, ar avea drept rezultat, în esență, să repună în discuție armonizarea efectuată de aceasta cu privire la ambalarea produselor menționate. Astfel, o asemenea interpretare ar avea drept consecință autorizarea statelor membre să înlocuiască cerințele privind ambalarea care au fost armonizate de directiva menționată cu alte cerințe introduse la nivel național, cu încălcarea normelor privind menținerea și introducerea unor dispoziții de drept intern care derogă de la o măsură de armonizare, prevăzute la articolul 114 alineatele (4)-(10) TFUE.
- 72 O asemenea interpretare ar face ca articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40 să fie incompatibil cu articolul 114 TFUE.
- 73 Cu toate acestea, articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40 poate fi interpretat și în sensul că această dispoziție nu permite statelor membre să mențină sau să introducă norme suplimentare decât în ceea ce privește aspectele standardizării ambalajelor produselor din tutun care nu au fost armonizate prin această directivă. Deși este cu siguranță adevărat că textul articolului 24 alineatul (2) amintit nu conține această precizare, o asemenea interpretare este totuși conformă cu obiectivul și cu economia generală a directivei menționate.
- 74 Astfel, din articolul 1 litera (b) din Directiva 2014/40 reiese că scopul acesteia este apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind „anumite” aspecte ale etichetării și ambalării produselor din tutun. Prin urmare, această directivă nu urmărește armonizarea tuturor aspectelor etichetării și ambalării produselor respective.
- 75 Această concluzie este confirmată de articolul 28 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2014/40, potrivit căruia, în momentul întocmirii raportului prevăzut la articolul 28 alineatul (1) din această directivă, Comisia acordă o atenție specială, printre altele, „experienței dobândite în ceea ce privește aspectul suprafețelor ambalajelor care nu sunt reglementate prin [...] directiv[a menționată]”.
- 76 Considerentul (53) al Directivei 2014/40 precizează, în această privință, că, prin prisma gradelor diferite de armonizare realizate prin această directivă, statele membre ar trebui să dispună în continuare de posibilitatea de a impune cerințe referitoare, de exemplu, la culorile ambalajelor produselor din tutun sau de a prevedea o standardizare sporită a acestor ambalaje. Astfel, nicio dispoziție a directivei menționate nu prevede și nici nu interzice o asemenea standardizare și nu reglementează nici culorile ambalajelor produselor din tutun, fără a aduce atingere cerințelor prevăzute la articolul 13 din aceasta.
- 77 În plus, reiese din economia generală a Directivei 2014/40 că aceasta nu efectuează o armonizare exhaustivă în materia fabricării, prezentării și vânzării produselor din tutun și a produselor conexe. O atestă, printre altele, considerentele (47) și (48) ale directivei amintite, care enumeră mai multe

aspecte nereglementate de aceasta. De asemenea, considerentul (55) al directivei menționate arată că statele membre ar trebui să își păstreze libertatea de a menține sau de a introduce acte legislative naționale care să se aplice tuturor produselor introduse pe piețele lor naționale „pentru aspecte care nu sunt reglementate de [aceeași] directivă”.

- 78 Prin urmare, trebuie să se examineze aspectul dacă interpretarea articolului 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40, expusă la punctul 73 din prezenta hotărâre, face ca această dispoziție să fie conformă cu articolul 114 TFUE.
- 79 Este desigur adevărat că, prin faptul că permite statelor membre să mențină sau să introducă norme suplimentare privind aspecte legate de ambalare care nu au fost armonizate prin Directiva 2014/40, articolul 24 alineatul (2) din aceasta nu garantează că produsele ale căror ambalaje sunt conforme cerințelor acestei directive pot circula liber pe piața internă.
- 80 Totuși, această împrejurare este consecința inevitabilă a tehnicii de armonizare alese, în speță, de legiuitorul Uniunii. După cum s-a amintit la punctul 63 din prezenta hotărâre, acesta dispune de o marjă de apreciere în special în ceea ce privește posibilitatea de a realiza doar o armonizare pe etape și de a impune doar o eliminare progresivă a măsurilor unilaterale luate de statele membre.
- 81 Or, după cum a arătat avocatul general la punctul 119 din concluzii, o măsură de armonizare parțială în materie de etichetare și de ambalare a produselor din tutun, cum este cea realizată prin Directiva 2014/40, favorizează funcționarea pieței interne, întrucât elimină cel puțin câteva obstacole din calea schimburilor comerciale, chiar dacă nu pe toate.
- 82 În fapt, spre deosebire de directiva în discuție în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul (C-376/98, EU:C:2000:544), alineatul (1) al articolului 24 din Directiva 2014/40 coroborat cu alineatul (2) al acestui articol, astfel cum a fost interpretat la punctul 73 din prezenta hotărâre, interzice statelor membre să se opună importului, vânzării și consumului produselor din tutun care sunt conforme cerințelor impuse de directiva menționată, din considerente care țin de aspectele privind ambalarea armonizate de această directivă. Astfel, aceste dispoziții participă la realizarea obiectivului de îmbunătățire a condițiilor de funcționare a pieței interne și sunt, așadar, conforme articolului 114 TFUE [a se vedea prin analogie Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 74].
- 83 În consecință, interpretarea articolului 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40, potrivit căreia această dispoziție autorizează statele membre să mențină sau să introducă norme suplimentare în ceea ce privește singurele aspecte ale ambalării produselor din tutun care nu sunt armonizate prin această directivă, permite ca această dispoziție să devină conformă cu articolul 114 TFUE. În consecință, în aplicarea jurisprudenței citate la punctul 70 din prezenta hotărâre, trebuie reținută această interpretare.
- 84 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare litera a) după cum urmează:
- articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot să mențină sau să introducă norme suplimentare în ceea ce privește aspectele legate de ambalarea produselor din tutun care nu sunt armonizate prin această directivă;
 - din examinarea acestei întrebări nu au rezultat elemente de natură să afecteze validitatea acestei dispoziții.

Cu privire la prima întrebare litera b)

- 85 Prin intermediul primei întrebări litera b), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40 este nevalid pentru motivul că articolul 114 TFUE nu constituie un temei juridic adecvat pentru această dispoziție.
- 86 Articolul 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40 prevede, printre altele, că un stat membru poate să interzică o „anumită categorie” de produse din tutun sau produse conexe, din motive legate de situația specifică din statul membru în cauză și cu condiția ca aceste dispoziții să fie justificate de necesitatea de a proteja sănătatea publică, ținând seama de nivelul înalt de protecție a sănătății umane atins prin această directivă.
- 87 Desigur, este adevărat că, permițând statelor membre să interzică o anumită categorie de produse din tutun sau de produse conexe, chiar dacă acestea sunt conforme cu cerințele impuse de Directiva 2014/40, articolul 24 alineatul (3) din aceasta poate împiedica libera circulație a produselor respective.
- 88 Cu toate acestea, este necesar să se constate că Directiva 2014/40 nu are ca obiect interferarea cu politicile statelor membre în materie de legalitate a produselor din tutun ca atare.
- 89 Astfel, considerentul (48) al Directivei 2014/40 precizează că aceasta „nu armonizează normele privind mediile fără fum de tutun”. Asemenea norme ar putea varia de la interzicerea fumatului în anumite locuri până la interzicerea introducerii pe piață a unei întregi categorii de produse din tutun.
- 90 În consecință, articolul 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40 privește un aspect care nu a făcut obiectul măsurilor de armonizare impuse prin aceasta și care nu trebuie, prin urmare, să fie supus normelor referitoare la introducerea unor dispoziții de drept intern care derogă de la o măsură de armonizare, prevăzute la articolul 114 alineatele (4)-(10) TFUE.
- 91 Alineatul (3) al articolului 24 din Directiva 2014/40 coroborat cu alineatul (1) al acestui articol urmărește astfel să delimiteze domeniul de aplicare al acestei directive prin clarificarea faptului că produsele din tutun și produsele conexe care sunt conforme cu cerințele impuse prin directiva menționată pot circula liber pe piața internă, în măsura în care aceste produse fac parte dintr-o categorie de produse din tutun sau de produse conexe care este, ca atare, legală în statul membru de comercializare.
- 92 Trebuie subliniat în această privință că legiuitorul Uniunii poate să decidă în mod valabil introducerea într-un act legislativ adoptat în temeiul articolului 114 TFUE a unor dispoziții care să vizeze clarificarea problemelor care nu fac obiectul măsurilor de armonizare impuse, cu atât mai mult cu cât articolul 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40 prevede condiții, precum și un mecanism pentru prevenirea discriminărilor arbitrare sau a restricționărilor mascate în comerțul dintre statele membre, în interesul bunei funcționări a pieței interne care stă la baza articolului 114 TFUE menționat.
- 93 Trebuie de asemenea să fie înlăturat argumentul întemeiat pe incoerența care ar exista între articolul 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40 și articolul 7 din aceasta, din cauza faptului că, pe de o parte, interzicerea aromelor caracteristice prevăzută de această dispoziție ar avea ca obiectiv eliminarea diferențelor dintre reglementările statelor membre, în timp ce, pe de altă parte, acest articol 24 alineatul (3) ar facilita apariția unor asemenea diferențe.
- 94 Astfel, acest argument pornește de la o înțelegere eronată a legăturii existente între articolul 7 și articolul 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40. Fără a se contrazice în vreun fel, aceste două dispoziții sunt complementare. Astfel, prin interzicerea produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică, acest articol 7 urmărește eliminarea diferențelor existente sub acest aspect între reglementările statelor membre în scopul, printre altele, de a asigura libera circulație a produselor din tutun în general. În temeiul articolului 24 alineatul (1) din directiva menționată, aceste produse, dacă se conformează,

printre altele, articolului 7 amintit, beneficiază de liberă circulație pe piața internă, în măsura în care categoria de produse din tutun din care fac parte nu este interzisă, ca atare, în statul membru de comercializare, după cum rezultă din articolul 24 alineatul (3) din aceeași directivă.

- 95 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie constatat că din examinarea primei întrebări litera b) nu au rezultat elemente de natură să afecteze validitatea articolului 24 alineatul (3) din Directiva 2014/40.

Cu privire la prima întrebare litera c)

- 96 Prin intermediul primei întrebări litera c), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă dispozițiile titlului II capitolul II din Directiva 2014/40, precum și articolele 7 și 18 din aceasta sunt nevalide pentru motivul că articolul 114 TFUE nu constituie un temei juridic adecvat pentru aceste dispoziții.

– Cu privire la prima întrebare litera c) punctul i)

- 97 Motivele de nevaliditate invocate în decizia de trimitere cu privire la dispozițiile capitolului II, intitulat „Etichetare și ambalare”, din titlul II al Directivei 2014/40 se referă, în primul rând, la pretinsa lipsă a diferențelor sau a riscului de apariție a unor asemenea diferențe între reglementările naționale privind ambalarea și etichetarea produselor din tutun, care pot împiedica libera circulație a acestora din urmă. În fapt, deosebiri existente nu ar fi cauzate de astfel de diferențe, ci de strategia comercială a producătorilor, care constă în adaptarea ambalării și a etichetării produselor lor în funcție de preferințele consumatorilor, care variază de la un stat membru la altul.
- 98 În această privință, este necesar să se arate că reiese din considerentele (22), (23) și (28) ale Directivei 2014/40, precum și din evaluarea de impact din 19 decembrie 2012 elaborată de Comisie și care însoțește Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe [SWD(2012) 452 final, partea 1, p. 30 și următoarele] că, la data adoptării Directivei 2014/40, existau diferențe semnificative între reglementările naționale în materia etichetării și ambalării produselor din tutun. În timp ce, printre altele, unele state membre instituiau avertismente de sănătate combinate, constituite dintr-o imagine și un mesaj, altele nu impuneau decât avertismente constituite dintr-un mesaj. În plus, existau la nivel național diferențe în ceea ce privește dimensiunea pachetelor de țigarete, numărul minim de țigarete dintr-un pachet unitar, precum și elementele publicitare permise pe aceste pachete.
- 99 Pe de altă parte, după cum reiese din considerentele (23) și (24) ale Directivei 2014/40, în lipsa unei acțiuni suplimentare la nivelul Uniunii, aceste diferențe riscu să crească pe parcursul anilor, ținând seama în special de necesitatea de a adapta reglementarea privind etichetarea la evoluțiile internaționale în materie, precum cele cuprinse în orientările CCCT privind ambalarea și etichetarea produselor din tutun.
- 100 Dat fiind că piața produselor din tutun este o piață pe care schimburile comerciale dintre statele membre reprezintă o parte relativ semnificativă, normele naționale referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească aceste produse, în special cele care privesc denumirea, compoziția și etichetarea lor, pot constitui, prin natura lor, obstacole în calea liberei circulații a mărfurilor, în lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii [a se vedea în acest sens Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 64].
- 101 Or, conform jurisprudenței citate la punctul 62 din prezenta hotărâre, atunci când există obstacole în calea schimburilor comerciale sau când este probabil ca astfel de obstacole să apară în viitor ca urmare a faptului că statele membre au adoptat sau sunt pe cale să adopte măsuri divergente cu

privire la un produs sau la o categorie de produse, de natură să asigure un nivel de protecție diferit și să împiedice, din această cauză, produsul sau produsele vizate să circule liber în Uniune, articolul 114 TFUE abilitază legiuitorul Uniunii să intervină.

- 102 În al doilea rând, validitatea dispozițiilor titlului II capitolul II din Directiva 2014/40 este contestată pentru motivul că acestea nu ar contribui la eliminarea obstacolelor din calea liberei circulații a produselor din tutun, întrucât unele dintre aceste dispoziții ar impune, în orice caz, producătorilor să producă ambalaje diferite pentru fiecare stat membru. Această situație se regăsește, printre altele, în normele privind timbrele fiscale, care sunt diferite pentru fiecare stat membru, sau în cele referitoare la avertismentele de sănătate, care trebuie redactate în limba (limbile) oficială (oficiale) a (ale) statului membru de comercializare.
- 103 Deși este adevărat că anumite dispoziții ale titlului II capitolul II din Directiva 2014/40 impun ca anumite elemente ale etichetării și ale ambalării produselor din tutun să fie adaptate în funcție, printre altele, de limba (limbile) oficială (oficiale) sau de reglementarea fiscală a statului membru de comercializare, totuși această directivă armonizează alte elemente ale etichetării și ale ambalării acestor produse, precum forma pachetelor unitare, numărul minim de țigarete dintr-un pachet unitar, dimensiunea și caracterul combinat ale avertismentelor de sănătate. După cum a arătat avocatul general la punctul 98 din concluzii, aceste măsuri contribuie, așadar, la eliminarea obstacolelor din calea schimburilor comerciale, întrucât permit întreprinderilor interesate să își reducă costurile realizând economii de scară.
- 104 În ceea ce privește, în al treilea rând, argumentul potrivit căruia dispozițiile titlului II capitolul II din Directiva 2014/40 pot determina denaturarea concurenței, afectând capacitatea producătorilor de a-și diferenția produsele, este necesar să se considere că acesta privește respectarea principiului proporționalității, care face obiectul celei de a treia întrebări literale b) și c).
- 105 Din considerațiile care precedă reiese că din examinarea primei întrebări litera c) punctul i) nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea dispozițiilor titlului II capitolul II din Directiva 2014/40.
- Cu privire la prima întrebare litera c) punctul ii)
- 106 Din decizia de trimitere reiese că validitatea articolului 7 din Directiva 2014/40, care interzice introducerea pe piață a produselor din tutun cu o aromă caracteristică, este contestată pentru motivul că, în primul rând, nu ar exista diferențe actuale sau probabile între reglementările statelor membre, în ceea ce privește în special utilizarea mentolului, care să poată crea obstacole în calea schimburilor comerciale.
- 107 Acest argument vizează în mod specific utilizarea mentolului ca aromă caracteristică, iar nu a tuturor aromelor care fac obiectul interdicției menționate. Premisa de la care pornește argumentul menționat constă în a considera că articolul 114 TFUE obligă legiuitorul Uniunii să stabilească existența unor diferențe actuale sau probabile între reglementările statelor membre în ceea ce privește introducerea pe piață a produselor din tutun care conțin în special mentol.
- 108 Totuși, trebuie arătat în această privință că legiuitorul Uniunii a decis să adopte norme uniforme pentru toate produsele din tutun care conțin o aromă caracteristică. El a apreciat, astfel cum reiese din considerentul (16) al Directivei 2014/40, că aceste produse ar putea facilita începerea fumatului sau ar putea afecta modelele de consum.

- 109 În plus, legiuitorul Uniunii a ținut seama, după cum atestă considerentul (15) al directivei menționate, de Orientările parțiale pentru aplicarea articolelor 9 și 10 din CCCT, care recomandă în special eliminarea ingredientelor care sporesc acceptabilitatea, creează impresia că produsele din tutun conferă beneficii pentru sănătate, sunt asociate cu energia și cu vitalitatea sau au proprietăți colorante.
- 110 Trebuie să se constate, în această privință, că aceste orientări parțiale nu stabilesc nicio distincție între diferitele arome care pot fi adăugate în produsele din tutun. Dimpotrivă, se recomandă, în secțiunea 3.1.2.2 din orientările parțiale menționate, să se reglementeze utilizarea ingredientelor care pot servi la ameliorarea gustului produselor din tutun, limitând sau interzicând această utilizare. În această privință, se face referire în mod explicit la mentol ca aromă care maschează asprimea fumului de tutun și care contribuie la favorizarea și la continuarea fumatului.
- 111 Deși este adevărat că orientările CCCT nu au forță obligatorie, acestea au ca obiect, conform articolelor 7 și 9 din CCCT, asistarea părților contractante în scopul aplicării dispozițiilor obligatorii ale acestei convenții.
- 112 Pe de altă parte, orientările respective se bazează pe cele mai bune date științifice disponibile, precum și pe experiența părților la CCCT, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 1.1 din acestea, și au fost adoptate prin consens, inclusiv de Uniune și de statele sale membre, după cum se arată în considerentul (7) al Directivei 2014/40.
- 113 Prin urmare, recomandările astfel elaborate au vocația de a influența în mod determinant conținutul reglementării adoptate în domeniul avut în vedere, după cum o atestă decizia explicită a legiuitorului Uniunii de a ține seama de acestea la adoptarea Directivei 2014/40, despre care se menționează în considerentele (7) și (15) ale acesteia.
- 114 Rezultă din cele ce precedă că produsele din tutun care conțin o aromă caracteristică, indiferent dacă este vorba despre mentol sau despre o altă aromă, prezintă, pe de o parte, caracteristici obiective analoage și, pe de altă parte, efecte similare asupra începerii consumului de tutun și asupra continuării fumatului.
- 115 În aceste condiții, legiuitorul Uniunii putea, în mod valabil, să supună toate aromele caracteristice aceluiași regim juridic.
- 116 În consecință, pentru ca articolul 114 TFUE să poată constitui un temei juridic adecvat pentru articolul 7 din Directiva 2014/40, este suficient să se demonstreze existența sau probabilitatea apariției în viitor a unor diferențe între reglementările naționale în ceea ce privește produsele din tutun care conțin o aromă caracteristică, primate în ansamblu, de natură să împiedice libera circulație a acestor produse.
- 117 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentul potrivit căruia interdicția prevăzută la articolul 7 din Directiva 2014/40 nu are ca obiect facilitarea bunei funcționări a pieței interne, trebuie să se constate că, din considerentul (15) al acestei directive, precum și din evaluarea de impact menționată la punctul 98 din prezenta hotărâre (partea 1, p. 34, și partea a 4-a, p. 6 și următoarele), reiese că, la data adoptării directivei menționate, existau diferențe semnificative între reglementările statelor membre, întrucât unele dintre acestea întocmiseră diferite liste cu arome autorizate sau interzise, în timp ce altele nu adoptaseră o reglementare specifică cu privire la acest aspect.
- 118 În plus, este posibil ca, în lipsa unor măsuri adoptate la nivelul Uniunii, să fi fost puse în aplicare la nivel național regimuri disparate privind produsele din tutun care conțin o aromă caracteristică, inclusiv mentol.

- 119 Astfel, după cum s-a arătat la punctul 110 din prezenta hotărâre, Orientările parțiale pentru aplicarea articolelor 9 și 10 din CCCT recomandă părților la această convenție-cadru să „reglementeze utilizarea ingredientelor care pot servi la ameliorarea gustului produselor din tutun, limitând sau interzicând această utilizare”, inclusiv a mentolului.
- 120 Lăsând o marjă semnificativă de apreciere părților contractante, aceste orientări parțiale permit să se prevadă, cu un grad suficient de probabilitate, că, în lipsa unor măsuri adoptate la nivelul Uniunii, reglementările naționale în materie ar putea evolua în mod eterogen, inclusiv în ceea ce privește utilizarea mentolului.
- 121 Or, prin interzicerea introducerii pe piață a produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică, articolul 7 din Directiva 2014/40 previne tocmai o astfel de evoluție eterogenă a reglementărilor statelor membre.
- 122 Conform jurisprudenței citate la punctul 59 din prezenta hotărâre, este posibilă recurgerea la articolul 114 TFUE ca temei juridic, în vederea prevenirii unor obstacole viitoare în calea schimburilor comerciale care ar rezulta din evoluția eterogenă a legislațiilor naționale, dacă apariția unor astfel de obstacole este probabilă, iar măsura în cauză are ca obiect prevenirea lor.
- 123 În plus, după cum s-a menționat deja la punctul 100 din prezenta hotărâre, piața produselor din tutun este o piață pe care schimburile comerciale dintre statele membre reprezintă o parte relativ semnificativă și, prin urmare, normele naționale referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească aceste produse, în special cele care privesc compoziția lor, pot constitui, prin natura lor, obstacole în calea liberei circulații a mărfurilor, în lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii.
- 124 Trebuie amintit de asemenea că, potrivit jurisprudenței citate la punctul 64 din prezenta hotărâre, măsurile care pot fi adoptate în temeiul articolului 114 TFUE pot consta, printre altele, în interzicerea, cu titlu provizoriu sau definitiv, a comercializării unuia sau anumitor produse.
- 125 În consecință, eliminarea diferențelor dintre reglementările naționale în ceea ce privește compoziția produselor din tutun sau prevenirea evoluției eterogene a acestora, inclusiv prin interzicerea unor aditivi la scara Uniunii, urmărește să faciliteze buna funcționare a pieței interne a produselor în cauză.
- 126 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se constate că, din examinarea primei întrebări litera c) punctul ii), nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 7 din Directiva 2014/40.

– Cu privire la prima întrebare litera c) punctul iii)

- 127 Din decizia de trimitere reiese că validitatea articolului 18 din Directiva 2014/40 este contestată pentru motivul că acesta nu ar contribui la îmbunătățirea funcționării pieței interne, ci, dimpotrivă, ar facilita apariția unor diferențe între reglementările naționale, astfel încât articolul 114 TFUE nu ar constitui un temei juridic adecvat pentru acest articol 18.
- 128 Articolul 18 din Directiva 2014/40 prevede, pe de o parte, că statele membre pot interzice vânzările transfrontaliere la distanță de produse din tutun către consumatori și impune statelor membre, pe de altă parte, o serie de norme comune care autorizează acest mod de comercializare.
- 129 Rațiunea de a exista a articolului 18 amintit reiese din considerentul (33) al Directivei 2014/40, potrivit căruia vânzările transfrontaliere la distanță de produse din tutun, pe de o parte, ar putea să faciliteze accesul la produse din tutun care nu respectă această directivă și, pe de altă parte, prezintă un risc crescut ca tinerii să aibă acces la aceste produse.

- 130 Această dispoziție urmărește astfel să împiedice eludarea normelor de conformitate stabilite prin Directiva 2014/40, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri.
- 131 Or, Curtea a avut deja ocazia să sublinieze că un act al Uniunii adoptat în temeiul articolului 114 TFUE poate include dispoziții care urmăresc să evite eludarea reglementărilor ce au ca obiect ameliorarea condițiilor de funcționare a pieței interne [a se vedea în acest sens Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-376/98, EU:C:2000:544, punctul 100, precum și Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 82].
- 132 În ceea ce privește obiecția potrivit căreia articolul 18 din Directiva 2014/40 ar avea drept consecință apariția unor diferențe între reglementările naționale în materie din cauza faptului că unele state membre ar putea decide să interzică vânzările transfrontaliere la distanță, în timp ce altele ar putea continua să le permită, trebuie amintit că regimul privind vânzările transfrontaliere la distanță de produse din tutun nu făcuse obiectul unor măsuri de armonizare la nivelul Uniunii înainte de adoptarea acestei directive. În consecință, statele membre aplicau deja regimuri diferite în materie, după cum atestă evaluarea de impact menționată la punctele 98 și 117 din prezenta hotărâre (partea a 4-a, p. 8). Prin urmare, argumentul potrivit căruia articolul 18 din directiva menționată ar fi cauza acestor diferențe nu poate fi admis.
- 133 Pe de altă parte, după cum s-a arătat la punctul 128 din prezenta hotărâre, acest articol 18 prevede și o serie de norme comune obligatorii pentru toate statele membre care nu interzic aceste vânzări, apropiind astfel actele cu putere de lege și actele administrative în materie ale acestora, în sensul articolului 114 TFUE.
- 134 Trebuie amintit în această privință că, în conformitate cu jurisprudența citată la punctul 63 din prezenta hotărâre, articolul 114 TFUE conferă legiuitorului Uniunii o marjă de apreciere în special în ceea ce privește posibilitatea de a proceda la o armonizare pe etape și de a impune doar o eliminare progresivă a măsurilor unilaterale luate de statele membre.
- 135 Prin urmare, respectând această marjă de apreciere, legiuitorul a putut în mod valabil să realizeze o armonizare a unor aspecte ale vânzării transfrontaliere de produse din tutun, în timp ce pe altele le-a lăsat la aprecierea statelor membre.
- 136 Reiese din considerațiile care precedă că, din examinarea primei întrebări litera c) punctul iii), nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 18 din Directiva 2014/40.

Cu privire la a doua întrebare

- 137 Prin intermediul celei de a doua întrebări formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 trebuie să fie interpretat în sensul că interzice inserarea pe etichetele pachetelor unitare, pe ambalajul exterior, precum și pe produsele din tutun propriu-zise a anumitor informații care au totuși un conținut exact și, în caz afirmativ, dacă această dispoziție este nevalidă pentru motivul că încalcă articolul 11 din cartă și principiul proporționalității.

Cu privire la interpretarea articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40

- 138 Articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 interzice, în esență, inserarea pe etichetele pachetelor unitare, pe ambalajul exterior, precum și pe produsul din tutun însuși a oricărui element sau caracteristică ce poate contribui la promovarea acestor produse sau la încurajarea consumului lor.
- 139 Trebuie arătat, în această privință, că o astfel de promovare sau de încurajare poate rezulta din anumite mențiuni sau afirmații, chiar dacă acestea au un conținut exact.

- 140 Cu titlu de exemplu, potrivit articolului 13 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2014/40, „etichetele nu includ nicio informație în legătură cu conținutul de nicotină, gudron sau monoxid de carbon al produsului din tutun”. Astfel, această dispoziție nu acordă, în mod cert, nicio importanță aspectului dacă acest tip de informații are sau nu are un conținut exact. Această indiferență se datorează faptului, explicat în considerentul (25) al directivei amintite, că acest tip de indicații poate induce în eroare, încurajând consumatorii să creadă că anumite țigarete sunt mai puțin dăunătoare decât altele.
- 141 De asemenea, inclusiv interdicțiile privind orice element sau caracteristică ce sugerează că un anumit produs din tutun este mai puțin dăunător decât altul, prevăzute la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2014/40, sau care se referă la gust, miros, aromatizanți sau alți aditivi, menționate la articolul 13 alineatul (1) litera (c) din aceasta, sau chiar care sugerează că un anumit produs din tutun are o biodegradabilitate mai bună sau alte avantaje de mediu, care figurează la articolul 13 alineatul (1) litera (e) din directiva amintită, se aplică indiferent dacă afirmațiile în discuție au un conținut exact.
- 142 Astfel, după cum arată considerentul (27) al Directivei 2014/40, anumiți termeni sau expresii cum ar fi „conținut mic de gudron”, „ușoare”, „ultraușoare”, „naturale”, „organice”, „fără aditivi”, „fără arome” sau „subțiri”, precum și alte elemente sau caracteristici ar putea induce în eroare consumatorii, în special tinerii, sugerând că aceste produse sunt mai puțin dăunătoare sau că oferă beneficii.
- 143 Această interpretare este conformă obiectivului urmărit prin Directiva 2014/40, care constă, conform articolului 1 din aceasta, în facilitarea bunei funcționări a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri.
- 144 Un asemenea nivel înalt de protecție impune astfel ca consumatorii de produse din tutun, care constituie o categorie de consumatori deosebit de vulnerabilă din cauza potențialului de dependență generat de nicotină, să nu fie mai mult încurajați să consume aceste produse prin intermediul unor informații, chiar având un conținut exact, pe care le pot interpreta în sensul minimizării riscurilor legate de obiceiurile lor sau în sensul asocierii acestor produse cu unele beneficii.
- 145 În consecință, articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 trebuie să fie interpretat în sensul că interzice inserarea pe etichetele pachetelor unitare, pe ambalajul exterior, precum și pe produsele din tutun înseși a informațiilor care fac obiectul acestei dispoziții, chiar dacă acestea au un conținut exact.

Cu privire la validitatea articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40

- 146 Instanța de trimitere solicită Curții să examineze validitatea articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 în raport cu articolul 11 din cartă și cu principiul proporționalității.
- 147 Articolul 11 din cartă consacră libertatea de exprimare și de informare. Această libertate este protejată și în conformitate cu articolul 10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, care se aplică în special, astfel cum reiese din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, difuzării de către un întreprinzător a informațiilor cu caracter comercial, mai ales sub forma unor mesaje publicitare. Or, întrucât libertatea de exprimare și de informare prevăzută la articolul 11 din cartă are, astfel cum reiese din articolul 52 alineatul (3) din cartă și din explicațiile referitoare la aceasta legate de articolul 11, același înțeles și același domeniu de aplicare precum această libertate garantată de CEDO, trebuie să se considere că libertatea menționată acoperă utilizarea de către un întreprinzător, pe ambalajele și pe etichetele produselor din tutun, a unor mențiuni precum cele care fac obiectul articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 (Hotărârea Neptune Distribution, C-157/14, EU:C:2015:823, punctele 64 și 65).

- 148 Este necesar să se arate, în această privință, că interdicția de a introduce pe etichetele pachetelor unitare, pe ambalajul exterior, precum și pe produsul din tutun însuși elemente și caracteristici prevăzute la articolul 13 alineatul (1) din această directivă constituie, fără îndoială, o ingerință în libertatea de exprimare și de informare a întreprinzătorului.
- 149 Conform articolului 52 alineatul (1) din cartă, orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților consacrate de aceasta trebuie să fie prevăzută de lege, să respecte substanța lor și nu poate fi admisă, prin respectarea principiului proporționalității, decât dacă este necesară și răspunde efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți.
- 150 În această privință, trebuie să se constate, în primul rând, că ingerința menționată la punctul 148 din prezenta hotărâre trebuie considerată ca fiind prevăzută de lege, întrucât rezultă dintr-o dispoziție adoptată de legiuitorul Uniunii.
- 151 În al doilea rând, substanța libertății de exprimare și de informare nu este afectată de acest articol 13 alineatul (1), întrucât această dispoziție, departe de a interzice comunicarea oricărei informații pe produs, stabilește, într-un domeniu bine delimitat, exclusiv cadrul privind etichetarea acestor produse, interzicând numai aplicarea anumitor elemente și caracteristici (a se vedea prin analogie Hotărârea *Deutsches Weintor*, C-544/10, EU:C:2012:526, punctul 57, și Hotărârea *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, punctul 71).
- 152 În al treilea rând, ingerința menționată răspunde unui obiectiv de interes general recunoscut de Uniune, și anume protecția sănătății. Astfel, întrucât este cert că atât consumul de tutun, cât și expunerea la fumul de tutun provoacă moartea, îmbolnăvirea și invaliditatea, interdicția instituită la articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 contribuie la atingerea obiectivului menționat în măsura în care urmărește să împiedice promovarea produselor din tutun și încurajarea consumului acestora.
- 153 În al patrulea rând, în ceea ce privește proporționalitatea ingerinței constatate, trebuie subliniat că articolul 35 a doua teză din cartă, precum și articolul 9 TFUE, articolul 114 alineatul (3) TFUE și articolul 168 alineatul (1) TFUE impun asigurarea unui nivel înalt de protecție a sănătății umane în definirea și în punerea în aplicare a tuturor politicilor și acțiunilor Uniunii.
- 154 În aceste condiții, aprecierea validității articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 trebuie efectuată astfel încât să se asigure concilierea necesară dintre cerințele referitoare la protecția acestor diferite drepturi fundamentale și obiective legitime de interes general protejate prin ordinea juridică a Uniunii și justul echilibru dintre acestea (a se vedea în acest sens Hotărârea *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, punctul 75).
- 155 Trebuie arătat în această privință că puterea de apreciere de care dispune legiuitorul Uniunii în privința stabilirii echilibrului corect este variabilă pentru fiecare dintre obiectivele care justifică limitarea acestui drept și depinde de natura activităților în discuție. În speță, reclamantele din litigiul principal invocă, în esență, în temeiul articolului 11 din cartă, libertatea de a difuza informații în scopul urmăririi propriilor interese comerciale.
- 156 Cu toate acestea, trebuie subliniat că protecția sănătății umane într-un domeniu caracterizat prin gradul ridicat de nocivitate demonstrată a consumului de produse din tutun, prin efectele acestora sub aspectul dependenței și prin apariția unor boli grave provocate de compuși activi din punct de vedere farmacologic, toxici, mutageni și carcinogeni conținuți de aceste produse, prezintă o importanță superioară în raport cu interesele invocate de reclamantele din litigiul principal.

- 157 Astfel, și după cum reiese din articolul 35 a doua teză din cartă, precum și din articolul 9 TFUE, din articolul 114 alineatul (3) TFUE și din articolul 168 alineatul (1) TFUE, trebuie asigurat un nivel înalt de protecție a sănătății umane în definirea și în punerea în aplicare a tuturor politicilor și acțiunilor Uniunii.
- 158 Este necesar să se constate, în lumina celor care precedă, că interdicția prevăzută la articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40, pe de o parte, este de natură să protejeze consumatorii de riscurile legate de fumat, după cum decurge din cuprinsul punctului 152 din prezenta hotărâre, și că, pe de altă parte, această interdicție nu depășește limitele a ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivului urmărit.
- 159 În această privință, nu poate fi reținut argumentul potrivit căruia interdicția menționată nu ar fi necesară, din moment ce protecția consumatorilor ar fi deja suficient asigurată prin avertismentele de sănătate obligatorii care menționează riscurile legate de fumat. Astfel, efectul aflării acestor riscuri poate, dimpotrivă, să fie diminuat prin mențiunile care pot lăsa impresia că produsul în cauză este mai puțin dăunător sau că este benefic în anumite privințe.
- 160 Nu poate fi primit nici argumentul potrivit căruia obiectivul urmărit ar putea fi atins prin alte măsuri mai puțin constrângătoare, cum ar fi reglementarea utilizării elementelor și a caracteristicilor prevăzute la articolul 13 din Directiva 2014/40, în locul interzicerii acestora, sau adăugarea unor avertismente de sănătate suplimentare. Astfel de măsuri nu ar fi la fel de eficiente în asigurarea protecției sănătății consumatorilor, întrucât elementele și caracteristicile prevăzute la acest articol 13 pot, prin natura lor, să încurajeze fumatul [a se vedea în acest sens Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 140]. Astfel, nu se poate admite că aceste elemente și aceste caracteristici pot fi aplicate în scopul informării clare și precise a consumatorilor, întrucât ele sunt mai curând destinate să exploateze vulnerabilitatea consumatorilor de produse din tutun care, din cauza dependenței lor de nicotină, sunt în mod special receptivi la orice element care sugerează vreun efect benefic legat de fumat, pentru a justifica sau pentru a diminua riscurile legate de obiceiurile lor.
- 161 În aceste condiții, trebuie constatat că, prin interzicerea inserării pe etichetele pachetelor unitare, pe ambalajul exterior, precum și pe produsul din tutun însuși a elementelor și a caracteristicilor prevăzute la articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40, chiar dacă acestea cuprind informații cu un conținut exact, legiuitorul Uniunii nu s-a îndepărtat de justul echilibru dintre cerințele legate de protecția libertății de exprimare și de informare și cele legate de protecția sănătății umane.
- 162 Prin urmare, articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 nu încalcă nici articolul 11 din cartă, nici principiul proporționalității.
- 163 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se constate că, din examinarea celei de a doua întrebări, nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40.

Cu privire la a treia întrebare

- 164 Prin intermediul celei de a treia întrebări formulate, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 7 alineatele (1) și (7), articolul 8 alineatul (3), articolul 9 alineatul (3), articolul 10 alineatul (1) literele (a), (c) și (g) și articolul 14 din Directiva 2014/40 sunt nevalide din cauză că încalcă principiul proporționalității.
- 165 Acest principiu impune, potrivit unei jurisprudențe constante, ca actele instituțiilor Uniunii să fie de natură să atingă obiectivele legitime urmărite de reglementarea în cauză și să nu depășească limitele a ceea ce este necesar pentru realizarea acestor obiective, fiind stabilit că, atunci când este posibilă

alegerea între mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare și că inconvenientele cauzate nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate [a se vedea în acest sens Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 122, Hotărârea ERG și alții, C-379/08 și C-380/08, EU:C:2010:127, punctul 86, precum și Hotărârea Gauweiler și alții, C-62/14, EU:C:2015:400, punctele 67 și 91].

166 În ceea ce privește controlul jurisdicțional al respectării condițiilor menționate la punctul precedent din prezenta hotărâre, trebuie să se recunoască în favoarea legiuiitorului Uniunii o largă putere de apreciere într-un domeniu precum cel în discuție în cauza principală, care implică din partea sa alegeri de natură politică, economică și socială și în care trebuie să efectueze aprecieri complexe. În consecință, numai caracterul vădit inadecvat al unei măsuri adoptate în acest domeniu în raport cu obiectivul pe care instituțiile competente urmăresc să îl atingă poate afecta legalitatea unei astfel de măsuri [a se vedea în acest sens Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 123].

167 În lumina acestor principii trebuie să se verifice dacă dispozițiile Directivei 2014/40 vizate de cea de a treia întrebare încalcă principiul proporționalității.

Cu privire la a treia întrebare litera a)

168 Cea de a treia întrebare litera a) se referă la validitatea articolului 7 alineatele (1) și (7) din Directiva 2014/40 în raport cu principiul proporționalității. Aceste dispoziții interzic introducerea pe piață a produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică sau care conțin arome în oricare dintre componentele lor, cum ar fi filtrele, hârtiile, ambalajele, capsulele, sau orice caracteristică tehnică care permite modificarea mirosului sau a gustului produselor din tutun respective sau modificarea intensității arderii.

169 Din decizia de trimitere reiese că validitatea dispozițiilor menționate este contestată pentru motivul că interzicerea utilizării mentolului nu ar fi nici adecvată, nici necesară pentru atingerea obiectivului urmărit de această directivă și că impactul interdicției menționate ar fi disproporționat.

170 În ceea ce privește, în primul rând, caracterul adecvat al interzicerii introducerii pe piață a produselor din tutun care conțin mentol, se afirmă, în esență, că aceasta nu este de natură să atingă obiectivul de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri, din cauza faptului că mentolul nu ar prezenta niciun caracter atractiv pentru aceștia din urmă și că utilizarea sa nu ar putea, în consecință, să faciliteze începerea consumului de tutun.

171 Trebuie amintit în această privință că Directiva 2014/40 urmărește, potrivit articolului 1 din aceasta, un dublu obiectiv constând în facilitarea bunei funcționări a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri.

172 În această privință, este necesar să se constate, pe de o parte, că, după cum reiese din cuprinsul punctului 125 din prezenta hotărâre, interdicția de introducere pe piață a produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică poate facilita buna funcționare a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe.

173 Pe de altă parte, această interdicție este adecvată și pentru asigurarea unui nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri. Astfel, nu se contestă că anumite arome sunt deosebit de atractive pentru aceștia și că facilitează începerea consumului de tutun.

- 174 În ceea ce privește afirmația potrivit căreia tinerii nu ar avea o înclinație pentru mentol și că utilizarea acestuia nu ar facilita această începere, s-a arătat la punctul 115 din prezenta hotărâre că legiuitorul Uniunii putea, în mod valabil, să supună toate aromele caracteristice aceluiași regim juridic. În consecință, aptitudinea interdicției menționate de a atinge obiectivul de protecție a sănătății umane nu poate fi repusă în discuție doar în ceea ce privește o anumită aromă.
- 175 Mai trebuie arătat că, potrivit Orientărilor parțiale pentru aplicarea articolelor 9 și 10 din CCCT, cărora trebuie să le fie recunoscută o valoare probantă deosebit de ridicată în urma constatărilor de la punctul 112 din prezenta hotărâre, mentolul, printre alte arome, contribuie la favorizarea și la continuarea fumatului și urmărește, prin caracterul său plăcut, să facă produsele din tutun mai atractive pentru consumatori.
- 176 În plus, Directiva 2014/40 urmărește asigurarea unui nivel înalt de protecție a sănătății pentru toți consumatorii, astfel încât aptitudinea sa de a atinge acest obiectiv nu poate fi apreciată numai în raport cu o singură categorie de consumatori.
- 177 Prin urmare, interdicția prevăzută la articolul 7 din Directiva 2014/40 nu poate fi considerată ca fiind vădit inadecvată pentru atingerea obiectivului constând în facilitarea bunei funcționări a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri.
- 178 În ceea ce privește, în al doilea rând, caracterul necesar al acestei interdicții, trebuie amintit, pe de o parte, că, după cum s-a arătat deja la punctul 110 din prezenta hotărâre, Orientările parțiale pentru aplicarea articolelor 9 și 10 din CCCT recomandă părților la CCCT, printre altele, să interzică utilizarea ingredientelor care pot servi la ameliorarea gustului produselor din tutun, cum este mentolul. În plus, conform secțiunii 1.1 din aceste orientări parțiale, părțile la această convenție-cadru sunt încurajate să aplice măsuri care să le depășească pe cele recomandate de orientările menționate.
- 179 Prin urmare, legiuitorul Uniunii putea în mod legitim, ținând seama de aceste recomandări și exercitându-și largă sa putere de apreciere, să impună o interdicție cu privire la orice aromă caracteristică.
- 180 Pe de altă parte, în ceea ce privește măsurile mai puțin constrângătoare preconizate de unele dintre părțile din litigiul principal, trebuie arătat că acestea nu par la fel de apte să realizeze obiectivul urmărit.
- 181 Astfel, majorarea, doar pentru produsele din tutun care conțin o aromă caracteristică, a limitei de vârstă de la care este permis consumul lor nu poate reduce atractivitatea acestor produse și, prin urmare, nu poate preveni începerea consumului de tutun de către persoanele a căror vârstă este mai mare decât pragul stabilit. În plus, interdicția de vânzare ce rezultă din majorarea acestei limite de vârstă poate, în orice caz, să fie eludată cu ușurință cu ocazia comercializării produselor menționate.
- 182 Organizarea unor campanii de informare concentrate pe pericolozitatea produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică nu este, ca atare, adecvată pentru eliminarea diferențelor dintre reglementările naționale referitoare la introducerea pe piață a unor astfel de produse și, prin urmare, pentru ameliorarea condițiilor de funcționare a pieței interne.
- 183 În ceea ce privește adoptarea unor liste cu arome interzise sau autorizate, această măsură ar putea avea drept consecință stabilirea unor diferențe de tratament nejustificate între diferitele tipuri de produse din tutun care conțin o aromă caracteristică. Pe de altă parte, astfel de liste pot deveni repede caduce din cauza evoluției constante a strategiilor comerciale ale producătorilor sau pot fi ușor eludate.

- 184 În consecință, este necesar să se constate că interdicția de introducere pe piață a produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică nu depășește în mod vădit ceea ce este necesar pentru a atinge obiectivul urmărit.
- 185 În ceea ce privește, în al treilea rând, efectele pretins disproporționate ale interdicției de utilizare a mentolului ca aromă caracteristică, din cauza consecințelor economice și sociale negative pe care le-ar determina această interdicție, trebuie amintit că, chiar în prezența unei largi puteri normative, cum este cazul în speță, legiuitorul Uniunii este obligat să își întemeieze alegerea pe criterii obiective și să examineze dacă scopurile urmărite prin măsura reținută sunt de natură să justifice consecințe economice negative, chiar considerabile, pentru anumiți operatori (a se vedea în acest sens Hotărârea Luxemburg/Parlamentul și Consiliul, C-176/09, EU:C:2011:290, punctul 63, precum și jurisprudența citată).
- 186 Astfel, în temeiul articolului 5 din Protocolul (nr. 2) privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității anexat la Tratatul UE și la Tratatul FUE, proiectele de acte legislative trebuie să aibă în vedere necesitatea de a proceda astfel încât orice obligație care revine operatorilor economici să fie cât mai redusă posibil și proporțională cu obiectivul urmărit.
- 187 În speță, trebuie constatat că legiuitorul Uniunii a urmărit ca consecințele economice și sociale negative ale interzicerii introducerii pe piață a produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică să fie atenuate.
- 188 Astfel, în primul rând, în scopul de a acorda atât industriei tutunului, cât și consumatorilor o perioadă de adaptare, articolul 7 alineatul (14) din Directiva 2014/40 prevede că, în ceea ce privește produsele din tutun cu o anumită aromă caracteristică al căror volum al vânzărilor la nivelul întregii Uniuni reprezintă 3 % sau mai mult dintr-o anumită categorie de produse, interzicerea introducerii pe piața Uniunii a acestor produse nu se aplică decât începând de la 20 mai 2020.
- 189 În al doilea rând, reiese din evaluarea de impact menționată la punctele 98, 117 și 132 din prezenta hotărâre (partea 1, p. 114, și partea a 6-a, p. 2), necontestată sub acest aspect, că această interdicție s-ar traduce printr-o scădere de 0,5 %-0,8 % a consumului de țigarete în Uniune pe o perioadă de cinci ani.
- 190 Aceste elemente demonstrează că legiuitorul Uniunii a pus în balanță, pe de o parte, consecințele economice ale interdicției menționate și, pe de altă parte, imperativul constând în asigurarea, în conformitate cu articolul 35 a doua teză din cartă, precum și cu articolul 9 TFUE, cu articolul 114 alineatul (3) TFUE și cu articolul 168 alineatul (1) TFUE, a unui nivel înalt de protecție a sănătății umane în ceea ce privește un produs caracterizat prin proprietățile sale cancerigene, mutagene și toxice pentru reproducere. Prin urmare, impactul interdicției prevăzute la articolul 7 din Directiva 2014/40 nu pare vădit disproporționat.
- 191 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se constate că, din examinarea celei de a treia întrebări litera a), nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 7 alineatele (1) și (7) din Directiva 2014/40.

Cu privire la a treia întrebare litera b)

- 192 Dispozițiile care fac obiectul celei de a treia întrebări litera b) conțin diverse norme privind etichetarea și ambalarea produselor din tutun referitoare, în esență, la integritatea avertismentelor de sănătate după deschiderea pachetului, enunțată la articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2014/40, la amplasarea și la dimensiunile minime ale avertismentului de sănătate general și ale mesajului de informare, care figurează la articolul 9 alineatul (3) din această directivă, la dimensiunile minime ale avertismentelor

de sănătate combinate, prevăzute la articolul 10 alineatul (1) litera (g) din directiva menționată, precum și la forma pachetelor unitare de țigarete și la numărul minim de țigarete din fiecare pachet unitar, stabilite la articolul 14 din aceeași directivă.

- 193 Din decizia de trimitere reiese că validitatea tuturor dispozițiilor amintite este contestată într-un mod extrem de sumar și de general pentru motivul, în primul rând, că acestea nu ar fi nici adecvate, nici necesare pentru atingerea obiectivului de protecție a sănătății publice. Astfel, în locul reglementărilor prevăzute, considerate ca fiind foarte intruzive, ar exista măsuri mai puțin constrângătoare cum ar fi, printre altele, cerința potrivit căreia avertismentele de sănătate trebuie să fie vizibile în întregime și să nu fie alterate de forma pachetului. În al doilea rând, cerințele contestate ar constitui un obstacol în calea diferențierii produselor din tutun și ar cauza denaturări ale concurenței. În al treilea rând, cerința prevăzută la articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2014/40, potrivit căreia un pachet unitar de țigarete include cel puțin 20 de țigarete, nu poate fi justificată de protecția sănătății publice.
- 194 Majoritatea acestor obiecții pun în discuție proporționalitatea acestor cerințe numai față de obiectivul constând în asigurarea unui nivel înalt de protecție a sănătății umane, făcând abstracție de cel care urmărește facilitarea bunei funcționări a pieței interne și ignorând astfel faptul că directiva menționată și, în special, dispozițiile vizate de cea de a treia întrebare litera b), urmăresc acest dublu obiectiv.
- 195 Or, pe de o parte, după cum s-a constatat la punctele 97-105 din prezenta hotărâre, dispozițiile titlului II capitolul II din Directiva 2014/40, din care fac parte dispozițiile vizate de întrebarea menționată, contribuie la ameliorarea condițiilor de funcționare a pieței interne a produselor din tutun, eliminând diferențele în materie dintre reglementările statelor membre.
- 196 Situația este aceeași în ceea ce privește numărul minim de țigarete din fiecare pachet, impus la articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2014/40 și menționat în mod special în decizia de trimitere. Astfel, această cerință urmărește în principal eliminarea diferențelor dintre reglementările statelor membre, după cum o atestă considerentul (28) al acestei directive.
- 197 Pe de altă parte, cerințele în discuție contribuie la realizarea obiectivului constând în asigurarea unui nivel înalt de protecție a sănătății umane. Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctele 191 și 192 din concluzii, formele inovatoare, inedite sau originale pot contribui la menținerea sau la sporirea atractivității produsului și la încurajarea consumului său. De asemenea, anumite forme de ambalaj pot împiedica vizibilitatea avertismentelor de sănătate și, în consecință, le pot reduce eficiența, astfel cum rezultă din considerentele (25) și (28) ale Directivei 2014/40. În ceea ce privește cerința potrivit căreia un pachet unitar trebuie să includă cel puțin 20 de țigarete, aceasta ține de faptul că pachetele unitare mici îndeamnă mai mult la începerea consumului de tutun, din cauza faptului că consumatorul este tentat să considere că acestea sunt mai ieftine, mai puțin dezagreabile și mai acceptabile din punct de vedere psihologic.
- 198 În ceea ce privește măsura mai puțin constrângătoare menționată la punctul 193 din prezenta hotărâre, este suficient să se arate că aceasta nu urmărește eliminarea diferențelor dintre reglementările statelor membre în materia etichetării și a ambalării produselor din tutun și nu este, așadar, aptă să îndeplinească obiectivul constând în îmbunătățirea funcționării pieței interne.
- 199 Deși este adevărat că aceste cerințe, prin natura lor, pot spori, într-o anumită măsură, asemănarea dintre produsele din tutun, ele nu privesc totuși decât anumite aspecte ale etichetării și ale ambalării acestor produse, astfel încât lasă să subziste suficiente posibilități de diferențiere între ele.
- 200 Având în vedere considerațiile care precedă, nu se poate afirma că cerințele prevăzute la articolul 8 alineatul (3), la articolul 9 alineatul (3), la articolul 10 alineatul (1) litera (g) și la articolul 14 din Directiva 2014/40 sunt vădit inadecvate sau depășesc în mod vădit ceea ce este necesar pentru

atingerea obiectivului constând în ameliorarea condițiilor de funcționare a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri.

- 201 Prin urmare, este necesar să se constate că, din examinarea celei de a treia întrebări litera b), nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea acestor dispoziții.

Cu privire la a treia întrebare litera c)

- 202 Articolul 10 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva 2014/40, care face obiectul celei de a treia întrebări litera c), prevede, în esență, că fiecare pachet unitar sau ambalaj exterior trebuie să poarte avertismente de sănătate combinate, constituite din unul dintre mesajele menționate în anexa I la directiva amintită și o fotografie color corespunzătoare, specificată în anexa II la aceasta, care trebuie să acopere 65 % din aria externă atât a suprafeței anterioare, cât și a celei posterioare a fiecărui pachet unitar.
- 203 Validitatea acestor dispoziții este contestată, în esență, din cauza amplitudinii spațiului rezervat avertismentelor menționate. Astfel, s-a susținut, în primul rând, că o asemenea amplitudine nu este nici adecvată, nici necesară pentru atingerea obiectivului de protecție a sănătății publice, în al doilea rând, că această suprafață de 65 % este arbitrară și nu poate fi justificată prin recomandările CCCT și, în al treilea rând, că efectele sale sunt vădit disproporționate.
- 204 În ceea ce privește, mai întâi, caracterul adecvat al avertismentelor de sănătate combinate de mari dimensiuni, trebuie arătat că Orientările pentru aplicarea articolului 11 din CCCT explică la punctul 7 că, spre deosebire de avertismentele de dimensiune redusă care nu conțin decât text, cele de dimensiune mai mare care conțin imagini au mai multe șanse să fie remarcate, să informeze mai bine cu privire la riscurile pentru sănătate, să aibă un impact emoțional mai puternic și să stimuleze mai mult consumatorii de tutun să reducă consumul sau să renunțe la acesta. Astfel de avertismente au de asemenea mai multe șanse să își păstreze eficiența în timp și sunt deosebit de eficiente pentru a informa persoanele mai puțin instruite, copiii și tinerii cu privire la efectele asupra sănătății.
- 205 Aplicarea unor avertismente de sănătate combinate de dimensiune mare nu pare, așadar, vădit inadecvată pentru atingerea obiectivului urmărit.
- 206 În ceea ce privește, în continuare, caracterul presupus arbitrar al dimensiunii spațiului rezervat avertismentelor de sănătate combinate, în temeiul articolului 10 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva 2014/40, trebuie arătat că, conform articolului 11 alineatul (1) litera (b) punctul (iv) din CCCT, aceste avertismente ar trebui să ocupe „cel puțin 50 %” din fețele principale ale pachetelor unitare, dar nu mai puțin de 30 %.
- 207 În această privință, Orientările pentru aplicarea articolului 11 din CCCT recomandă părților contractante, la punctul 12, să studieze posibilitatea de a utiliza avertismente privind sănătatea și mesaje care să acopere „mai mult de 50 %” din fețele principale și să încerce să impună ca acestea să ocupe „cât mai mult posibil” din aceste fețe principale, întrucât, potrivit probelor existente, „eficiența avertismentelor privind sănătatea și a celorlalte mesaje crește odată cu dimensiunea lor”.
- 208 În acest context, nu se poate reproșa legiuitorului Uniunii că a acționat în mod arbitrar stabilind o suprafață de 65 % ca spațiu rezervat avertismentelor de sănătate combinate, potrivit articolului 10 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva 2014/40. Astfel, această alegere se întemeiază pe criterii care decurg din recomandările CCCT și, în plus, este exercitată cu respectarea marjei largi de apreciere amintite la punctul 166 din prezenta hotărâre, de care dispune acest legiuitor.

- 209 În ceea ce privește, în sfârșit, caracterul necesar al măsurii în discuție și efectele sale pretins disproportionale asupra capacității producătorilor de a comunica consumatorilor informațiile referitoare la produsul în cauză, trebuie arătat, pe de o parte, că suprafața rezervată acestor avertismente permite păstrarea unui spațiu suficient pe pachetele unitare pentru acest tip de informații.
- 210 Pe de altă parte, restricțiile astfel impuse trebuie să fie puse în balanță cu imperativul constând în asigurarea unui nivel ridicat de protecție a sănătății umane într-un domeniu caracterizat prin toxicitatea produsului în cauză și prin efectele acestuia în materie de dependență.
- 211 Având în vedere considerațiile care precedă, nu reiese că, prin adoptarea articolului 10 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva 2014/40, legiuitorul Uniunii ar fi depășit în mod vădit limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru atingerea obiectivului constând în ameliorarea condițiilor de funcționare a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, vizând un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri.
- 212 Prin urmare, trebuie să se constate că, din examinarea celei de a treia întrebări litera c), nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 10 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva 2014/40.

Cu privire la a șaptea întrebare

- 213 Având în vedere constatarea făcută la punctul 52 din prezenta hotărâre, trebuie să se răspundă la cea de a șaptea întrebare în măsura în care aceasta se referă numai la validitatea articolului 7 din Directiva 2014/40 în raport cu principiul subsidiarității.
- 214 În această privință, trebuie precizat că decizia de trimitere nu menționează niciun motiv de nevaliditate întemeiat pe acest principiu și care să vizeze directiva menționată în ansamblul său. Astfel, numai validitatea articolului 7 din aceasta este contestată, întrucât acest articol interzice introducerea pe piața Uniunii a produselor din tutun care conțin mentol ca aromă caracteristică. Se susține că legiuitorul Uniunii s-a limitat să afirme, în mod stereotipic, că principiul subsidiarității era respectat, fără a demonstra că beneficiile pentru piața internă care decurg din această interdicție sunt atât de semnificative încât justifică acțiunea Uniunii. Astfel, obiectivul de protecție a sănătății publice ar fi putut fi atins într-o măsură suficientă la nivelul statelor membre.
- 215 Principiul subsidiarității este enunțat la articolul 5 alineatul (3) TUE, în temeiul căruia, în domeniile care nu sunt de competența sa exclusivă, Uniunea nu intervine decât în cazul și în măsura în care obiectivele acțiunii preconizate nu pot fi realizate în mod satisfăcător de statele membre, ci pot fi realizate mai bine la nivelul Uniunii, datorită dimensiunilor și efectelor acțiunii preconizate. Protocolul (nr. 2) privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității anexat la Tratatul UE și la Tratatul FUE stabilește, pe de altă parte, la articolul 5, linii directoare pentru a se verifica dacă sunt îndeplinite aceste condiții (Hotărârea Estonia/Parlamentul și Consiliul, C-508/13, EU:C:2015:403, punctul 44).
- 216 Controlul respectării principiului subsidiarității este exercitat într-o primă etapă la nivel politic, de parlamentele naționale, potrivit procedurilor stabilite în acest scop prin protocolul amintit.
- 217 Într-o a doua etapă, acest control revine instanței Uniunii, care trebuie să verifice atât respectarea condițiilor de fond prevăzute la articolul 5 alineatul (3) TUE, cât și respectarea garanțiilor procedurale prevăzute de protocolul menționat.

- 218 În ceea ce privește, în primul rând, controlul jurisdicțional al respectării condițiilor de fond prevăzute la articolul 5 alineatul (3) TUE, Curtea trebuie să verifice dacă legiuitorul Uniunii putea considera, pe baza unei fișe detaliate, că obiectivul urmărit prin acțiunea preconizată putea fi realizat mai bine la nivelul Uniunii.
- 219 În speță, în ceea ce privește un domeniu precum îmbunătățirea funcționării pieței interne, care nu se numără printre cele în care Uniunea dispune de o competență exclusivă, trebuie să se verifice dacă obiectivul urmărit de Directiva 2014/40 putea fi realizat mai bine la nivelul Uniunii [a se vedea în acest sens Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctele 179 și 180].
- 220 În această privință, după cum s-a menționat la punctul 143 din prezenta hotărâre, Directiva 2014/40 urmărește un dublu obiectiv constând în facilitarea bunei funcționări a pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe, asigurând în același timp un nivel înalt de protecție a sănătății umane, în special pentru tineri.
- 221 Or, chiar dacă se presupune că cel de al doilea aspect al acestui obiectiv poate fi realizat mai bine la nivelul statelor membre, nu este mai puțin adevărat că urmărirea acestui obiectiv la un asemenea nivel ar fi de natură să consolideze sau să creeze situații în care unele state membre permit introducerea pe piață a unor produse din tutun care conțin anumite arome caracteristice, în timp ce altele o interzic, mergând în acest mod spre exact opusul primului obiectiv al Directivei 2014/40, și anume îmbunătățirea funcționării pieței interne a produselor din tutun și a produselor conexe.
- 222 Rezultă din interdependența celor două obiective urmărite de directiva menționată că legiuitorul Uniunii putea în mod legitim să considere că acțiunea sa trebuia să implice instituirea unui regim de introducere pe piața Uniunii a produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică și că, din cauza acestei interdependențe, dublul obiectiv amintit putea fi mai bine realizat la nivelul Uniunii (a se vedea prin analogie Hotărârea Vodafone și alții, C-58/08, EU:C:2010:321, punctul 78, precum și Hotărârea Estonia/Parlamentul și Consiliul, C-508/13, EU:C:2015:403, punctul 48).
- 223 Pe de altă parte, după cum s-a constatat la punctul 115 din prezenta hotărâre, legiuitorul Uniunii putea, în mod valabil, să supună toate aromele caracteristice aceluiași regim juridic.
- 224 În consecință, trebuie înlăturate argumentele prin care se urmărește să se demonstreze că obiectivul de protecție a sănătății umane ar fi putut fi realizat mai bine la nivel național în ceea ce privește în special interzicerea introducerii pe piață a produselor din tutun care conțin o aromă caracteristică.
- 225 În ceea ce privește, în al doilea rând, respectarea condițiilor de formă și, în special, a motivării Directivei 2014/40 în raport cu principiul subsidiarității, trebuie amintit că, în conformitate cu jurisprudența Curții, respectarea obligației de motivare trebuie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare a actului atacat, ci și a contextului și a împrejurărilor speței (a se vedea în acest sens Hotărârea Estonia/Parlamentul și Consiliul, C-508/13, EU:C:2015:403, punctul 61).
- 226 În speță, este cert că propunerea de directivă prezentată de Comisie, precum și evaluarea de impact elaborată de aceasta conțin suficiente elemente care evidențiază în mod clar și neechivoc avantajele legate de o acțiune întreprinsă la nivelul Uniunii față de una întreprinsă la nivelul statelor membre.
- 227 În aceste condiții, s-a demonstrat corespunzător cerințelor legale că aceste elemente au permis atât legiuitorului Uniunii, cât și parlamentelor naționale să aprecieze dacă propunerea menționată era conformă principiului subsidiarității, fiind în același timp de natură să permită particularilor să ia cunoștință de motivele care se raportează la acest principiu, iar Curții să își exercite controlul.

228 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se constate că, din examinarea celei de a șaptea întrebări, nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 7 din Directiva 2014/40.

Cu privire la cheltuielile de judecată

229 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) **Articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE trebuie interpretat în sensul că statele membre pot să mențină sau să introducă norme suplimentare în ceea ce privește aspectele legate de ambalarea produselor din tutun care nu sunt armonizate prin această directivă.**
- 2) **Articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2014/40 trebuie interpretat în sensul că interzice inserarea pe etichetele pachetelor unitare, pe ambalajul exterior, precum și pe produsele din tutun propriu-zise a informațiilor care fac obiectul acestei dispoziții, chiar dacă acestea au un conținut exact.**
- 3) **Din examinarea întrebărilor preliminare adresate de High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Divizia Băncii Reginei (Secția administrativă)] nu a rezultat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 7, a articolului 18 și a articolului 24 alineatele (2) și (3) din Directiva 2014/40, precum și a dispozițiilor titlului II capitolul II din această directivă.**

Semnături